Redacţiunea, Administraţiunea, şi Tipografia
Braşov, piaţa mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următórele Birouri de anunciurĭ: în Viena: M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppelik's Nachfolger; Anton Oppelik, J. Dannebcr, în Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat; în Bucuresci: Agence Havas, Succursale de Roumanie; în Hamburg: Karoly & Liebmann.
Preţul inserţiunilor: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminecă 13)

„Gazeta" iese în fiă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumără la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectori.
Abonamentul pentru Braşov administraţiunea, piaţa mare, târgul Inului Nr. 30 etagiu I.: pe un an 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 72.—Anul LX. **Braşov, Duminecă 30 Martie (11 Aprilie)** **1897.**

Nou abonament la Gazeta Transilvaniei

Cu 1 Aprilie 1897 st. v.

se deschide nou abonament la care învităm pe toţĭ amicii şi sprijinitorii fóiei nóstre.

Preţul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an	12 fl.
pe şése lunĭ	6 fl.
pe trei lunĭ	3 fl.

Pentru România şi străinătate:

pe un an	40 francĭ
pe şése lunĭ	20 „
pe trei lunĭ	10 „

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an	2 fl.
pe şése lunĭ	1 fl.

Pentru România:

pe un an	8 francĭ
pe şése lunĭ	4 „

Abonarea se póte face mai uşor prin **mandate postale.**

Administraţiunea
„Gazetei Transilvaniei".

Ce se aşteptă dela noi?

Décă noi Românii asupriţĭ am fi cum nu suntem, mai cu băgare de sémă, mai iuţĭ şi mai energicĭ în lupta nóstră cea grea, ce-o purtăm în apěrarea limbei şi a naţionalităţii, a bunurilor nóstre celor mai scumpe de cultură şi de progres naţional, atuncĭ de atât' amar de vreme, de când ne hărţuim cu adversarii noştri, am fi învěţat măcar câtuşĭ de puţin dela ei.

Când e vorba de-a se face şi întreprinde câte ceva bun, folositor şi neapěrat de lipsă pentru apěrarea intereselor nóstre naţionale, cu ce mare greu ne înţelegem noi între noi, cât de încet şi nesigur se duc în împlinire din partea nóstră chiar şi cele mai bune hotărîrĭ, ce împreună le-am luat. Mai mult: cât de înděrětnicĭ se arată mulţĭ dintre noi chiar atuncĭ, când s'ar cere mai mult şi mai tare sě fim una şi sě stăm zid în faţa atacurilor necurmate ale contrarilor noştri. Fiă-care ar vré, ca el sě fiă cel mai cuminte, idea lui sě fiă cea mai nemerită, propunerile lui sě se priméscă şi aşa din capul locului, lipsind acea disciplină, fără de care nu se póte conduce şi nu póte manevra un corp aşa de mare, cum este corpul naţiunei nóstre, chiar décă ajungem la câte-o hotărîre óre-care, când e vorba sě se esecute, sě se facă fapta ce am hotărît, ne pomenim, că unul se codesce în stânga, celalalt în drépta şi aşa trece timpul şi rěmânem tot acolo, unde am stat, fără sě fi făcut măcar un pas serios înainte.

Orĭ-dóră nu este aşa? Cine ar fi în stare sě ne dovedéscă, că în adevěr nu este aşa şi că noi Românii scim sě profităm de tóte ocasiunile, ca sě ne apěrăm interesele cu putere, şi că mai vêrtos am sci sě impunem contrarilor noştri astfel, ca sě-şĭ ia gândul odată pentru tot-déuna, că ne vor puté şi în viitor stăpâni şi maltrata după plac, folosindu-se de slăbiciunile şi desbinările nóstre?

Prea umblă cu gândul pe departe cei mai mulţĭ dintre cărturarii noştri, carĭ vor sě facă politică naţională; prea vor sě facă diplomaţiă mare şi nu věd ce-i mai aprópe de noi şi ne arată aşa-dicênd cu degetul cărarea, pe care trebue sě mergem, ca sě dovedim, că şi noi numěrăm ceva, că şi noi suntem un factor în acest stat.

Contrarii noştri înţeleg mai bine decât noi importanţa, ce o are elementul român şi de aceea nu se astêmpěră nicĭ un moment, ci mereu vin cu nouě planurĭ de distrugere şi de nimicire faţă cu ceea ce am mai pěstrat din naufragiul drepturilor nóstre naţionale; éră noi pare că abia ne-am simţi atinşĭ de tóte acestea, nu întreprindem nimic corěspundětor năvalei celei marĭ, ce-o dau ei asupra nóstră; nu ne mai luăm nicĭ un avênt în luptă, lăsăm pe bieţii preoţĭ şi mirenĭ de pe la sate, Românĭ de inimă, sě-şĭ misuéscă puterile unul câte unul într'o luptă desperată şi fără prospecte de isbândă. Şi totuşĭ, n'ar fi óre chiămarea nóstră ca, — fără de-a mai aştepta după vre-un ajutor dela nu scim ce factorĭ marĭ de putere, despre carĭ de anĭ de dile ni-se tot cântă din unele părţĭ, că sunt preocupaţĭ de îngrijirea pentru viitorul nostru şi al naţionalităţilor din acest stat, — sě înţelegem odată, că trebue sě ne încordăm puterile dela vlădică până la opincă şi sě păşim, nu divisaţĭ, ci în unire, naţiune şi biserică, faţă cu uneltirile duşmane, care nu mai au sfêrşit?

Nu vedem, că acum oştile inimice se întorc de-a dreptul în contra bisericelor nóstre, după ce ne-au subminat în tóte celelalte posiţiunĭ, şi vor sě ne ia şi fortăréţa acésta, ultima rěmăşiţă a autonomiei nóstre, sub ale căreia întăriturĭ se adăpostesc şi şcólele nóstre românescĭ?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Numai de câte-va dile ministrul-preşedinte Banffy, vorbind de autonomia bisericei sêrbescĭ în dietă, a îndreptat o săgétă veninósă în contra autonomiei bisericei române gr. or. dicênd, că el o consideră greşită şi periculósă din punct de vedere politic şi al intereselor statului maghiar. Şi étă, că argaţii lui se şi grăbesc a-i intra în glas. Fóia guvernamentală din Cluşiu merge până a susţiné, că autonomia nóstră bisericéscă servesce mai mult scopurilor politice, decât de cultură şi bisericescĭ şi înaintéză numai particularismul naţional contra ideei de stat maghiar.

Ér pe când în dietă şi în pressa unguréscă se îndréptă săgeţĭ veninóse în contra autonomiei bisericei române gr. or., în palatul primatelui din Budapesta se ţin conferenţe episcopescĭ, unde se decide, ca sě se înoéscă încercările dela 1871 cu congresul pentru autonomia catolicilor, în care autonomiă sě fiă înşghiebată şi biserica română unită, — un plan, care scim, că înainte cu 26 de anĭ a făcut sě rěsune dela un capět până la celalalt protestul Românilor din întréga Metropoliă română unită.

De pretutindenĭ dér se arată primejdia. Şi ce se face, ce se întreprinde la noi în contra ei? Lucrurile îşĭ fac încet şi somnolent cursul lor administrativ şi alt-ceva nimic.

Noi credem însě, că în asemenĭ grave timpurĭ şi împrejurărĭ, cu atâta nu ne póte fi ajutat. Sě ne aducem aminte numai, cu cât curaj şi cu câtă energiă nu au păşit înainte cu cincĭ-decĭ şi cincĭ de anĭ clerul şi poporul românesc fără deosebire în potriva încercărilor, ce se făcură atuncĭ pentru děrěpănarea vieţei nóstre naţionale bisericescĭ. Şi astădĭ sě nu fim în stare nicĭ măcar atâta sě facem, cât am făcut atuncĭ, când nu aveam nicĭ pe sfert puterile intelectuale şi materiale, de care dispunem adĭ?

Nu mai e lipsă sě dovedim, că poporul nostru este adĭ mult mai tare în consciinţa sa naţională ca orĭ şi când mai înainte. De ceea ce are el însě lipsă mai mare ca orĭ şi când este o bună conducere, care sě-i dea încredere şi sě-l facă sě sară cu tótă însufleţirea, cu tótă iubirea de jertfă şi cu tótă abnegarea în ajutorul naţiunei şi al bisericei ameninţate.

FOILETONUL „GAZ. TRANS."

Amintirĭ din Ardeal.

II.

După înăbuşirea prin Muscalĭ a rěsboiului civil din 1848—9, s'a înfiinţat în Ardeal absolutismul austriac, care pe lângă tótă asprimea nedréptă inaugurată în contra tribunilor şi legionarilor românĭ, avea însě şi un bine: proclama egalitatea înaintea legii a baronului ca şi a iobagiului a Ungurului ca şi a Românului şi vai de care nu se supunea poruncilor biraelor, acela era iute şi de grabă luat la *Verhör-protocol.*

Aparatul administrativ, al lui Bach-Bull-Schauenstein, se compunea din tot felul de ómenĭ aduşĭ în Ardeal din tóte ţěrile austriace, carĭ constituiau *o adunătură* ca la Turnul-Vavilonului, încât om pe om nu se mai înţelegea.

In fruntea acestui aparat, erau *Bezirkerii* (funcţionarĭ administrativĭ şi judiciarĭ), *finanţii* şi *gendarmii*, carĭ spionau şi întemniţau lumea ca şi acuma, cu deosebire numai, că atuncĭ aveau uniforme europenescĭ, pe când astădĭ au nădragĭ ungurescĭ.

Uniforma *Bezirkerilor* se deosebia de cea militară în atâta, că la brêu erau încinşĭ cu spadă şi pe cap aveau o chiveră în trei *cornurĭ*, ca şi ciocli dela pompele funebre, şi în adevěr asěmĕnarea lor cu *ciocli*, nu era greşită, căcĭ ei erau aceia, carĭ aveau misiunea d'a înmormênta pe ai noştri pentru că s'au bătut pentru patriă şi împěrat.

Indată, la instalarea acestui regim, s'a făcut un recensemênt general al popórelor din Ardeal, cu care ocasiune, décă îmĭ mai aduc bine aminte, s'a constatat, că în vremea aceea în Ardeal nu erau mai mult de 6000 până la 8000 de Jidovĭ grămădiţĭ în bună parte în Alba-Iulia, aşa precum erau concentraţĭ şi Armeniĭ în Gherla şi Ibăşfalěu, din a căror seminţă s'a odrăslit *Moldoványi Gherghelyi.*

Astădĭ numěrul Jidovilor din Ardeal, numai bunul Dumnedeu îl mai póte cunósce. Emanciparea lor, şi-a făcut drumul larg în oraşe, ca şi în sate la protăcărie, ca şi la judecătorie, străbătênd până sus în adunările legiuitóre, unde stau de-a drépta înaltului cler apusean şi rěsăritean spre a sfărêma taina sfintei căsětorii, propagênd *concubinagiul* şi *libertinagiul.*

Tot cu acea ocasiune, s'au numěrotat pentru prima óră casele în sate şi în oraşe şi pentru ca Bezirkerii, finanţii şi gendarmii sě nu rătăcéscă potecile în inspecţiunile oficiale, pe care le făceau, la încrucişarea drumurilor, erau nisce stêlpĭ înalţĭ cu câte o mână văpsită în uniforma gendarmului şi care indica calea, arătênd cu degetul cel mare: „Nach Banedek". „Nach Intergalde".

De-asemenea tot în acel timp Bezirkerii au adus la sciinţa sătenilor, că copiiĭ daţĭ la şcólă, vor fi scutiţĭ de cătănie, mai ales décă vor învěţa bine. Ei, apoi sě fi vědut nene, cum alergam cu dróia la şcólă!

. . . .

La noi în sat era un cantor fórte învěţat şi la acest cantor m'a dat mama ca sě învěţ eu carte.

Şcóla se începea la *Sân-Medru* şi se isprăvea la *Sân-Jorziu.* In loc de băncĭ, érna ne grămădeam pa vatra *camniţei* (sobă, cuptor) şi primăvara învěţam prin curte şi prin grădină. Fiă-care copil trebuia érna sě ducem diminéţa câte o *scleafă* de lemn pentru foc, mai rěmânênd ca părinţii noştri sě-i dée şi câte o ferdelă (baniţă) de cucuruz, ca banĭ bunĭ pentru învěţătura nóstră.

Inainte de-a începe învěţătura, diceam cu toţii rugăciunile: tatăl-nostru, credeul, născătórea, porun-

Revistă politică.

Crisa, ce a isbucnit în *ministeriul austriac* prin demisionarea cabinetului Badeni, a fost resolvată în sĕptĕmâna acésta astfel, că împĕratul n'a primit dimisia cabinetului și a însărcinat tot pe Badeni cu conducerea afacerilor, împuternicindu-l tot-odată, ca din diferitele partide din parlament sĕ-și constitue o majoritate după cum va afla de cuviință. Acéstă majoritate s'a și constituit. Ea constă dintr'o mulțime de partide și grupurĭ, între carĭ se află și grupul celor 6 deputațĭ românĭ bucovinenĭ. Cei mai mulțĭ sunt Cehii, cărora Badeni, conform promisiunei de mai înainte, li-a și dat dreptul de egală îndreptățire a limbei lor cu cea germană în tóte afacerile administrative și judiționare din Boemia; după Cehĭ vin Polonii, apoi marii proprietarĭ germanĭ conservativĭ, partida poporală catolică, creștinii naționalĭ slavĭ etc. Acum partidele parlamentului se ocupă cu proiectele de adrese, pe care vor sĕ le da ca rĕspuns la vorbirea de tron, prin care a fost deschis parlamentul.

Intre multele partide și grupurĭ, din carĭ se compune adĭ parlamentul austriac din Viena este și *grupul lui Schönerer*, cel cunoscut ca mare prusac. Acest grup s'a hotărît și el sĕ presenteze Camerei un proiect de adresă. Adresa lui Schönerer și soțĭ se începe cu cuvintele: „Séu revoluțiă socială și republică, séu reformă socială și monarchiă". Reforma socială se cere pe basa programului Germanilor naționalĭ antisemițĭ. Cu privire la Jidovĭ sĕ cere ca ei sĕ nu fiă în viitor împărtășiți de deplina egală îndreptățire cu ceilalțĭ cetățenĭ, căcĭ se folosesc de ea numai spre rĕul acestora. Față cu Ungaria se recomandă uniunea personală. Galiția sĕ ocupe o posiție deosebită, Dalmația, Bosnia și Herțegovina sĕ se alăture la Ungaria, ér țĕrile acele ale monarchiei, carĭ s'au ținut odinióră de federațiunea germană sĕ păséscă într'o legătură durabilă cu imperiul german. Cum sĕ se alăture așa pentru durată nu sĕ spune. In fine se mai atinge și córda unității cu Germania, décă Germanii în Austria nu vor fi mulțumițĭ. Nu-i vorbă Schönerer cu ai sĕi sunt puținĭ la numĕr, dér câțĭ Nemțĭ din Austria nu se gândesc adĭ ca și ei?

*

De multă vreme a isbucnit în **România** o crisă ministerială din causa ne 'nțelegerilor în sinul cabinetului Aurelian, nu mai puțin ca și în sinul partidului liberal dela putere. Membrii sturdziștĭ din cabinet d-nii G. Cantacuzino, ministru de finance și Stoicescu, ministru de esterne, își dĕduseră dimisia și astfel s'a declarat crisa ministerială, care a adus cu sine în cele din urmă demisiunea cabinetului Aurelian, care precum scim a venit la cârmă după cabinetul Sturdza cu chiămarea, de-a resolva cestiunea metropolitană, care pricinuise retragerea d-lui Sturdza.

In timpul din urmă se împărțiseră liberalii din partida guvernului în grupul sturdzist, care stăruia pentru revenirea d-lui D. Sturdza la putere, și grupul aurelianist, care stăruia sĕ rĕmână la putere ministeriul Aurelian. Se tractéză de mult pentru o împăcare între aceste douĕ grupurĭ. Intâi se părea, că împăcarea s'a făcut, căcĭ majoritatea din Cameră și din Senat a hotărît sĕ alégă pe d-l D. Sturdza președinte al Senatului. Dér pacea n'a durat mult și au început érăși frământările și fierberile, mai pe față, mai pe ascuns. Sturdziștii cereau tot mai tare, ca d-l Aurelian sĕ se retragă și sĕ dea frênele guvernului érăși în mânile d-lui Sturdza.

In cele din urmă, după cum am spus, votându-se budgetele, cabinetul-Aurelian și-a dat dimisiunea și acum urméză de mai multe dile tratările pentru formarea noului cabinet. Nu se scie încă cine va fi însărcinat de către Regele Carol cu formarea acésta: érăși d-l Aurelian, orĭ d-l Sturdza, orĭ altul din sînul partidului liberal. Foile cele mai multe însĕ cred, că în orĭ-ce cas sfîrșitul va fi o ruptură între sturdziștĭ și Aurelianiștĭ. Probabil, că în cursul dilei de astădĭ crisa va fi deocamdată resolvată.

Cum jertfesc Grecii pentru nația lor?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In timpul din urmă s'a vorbit mult de patriotismul Grecilor, carĭ de pretutindenĭ, de acasă și din țĕrĭ străine contribue cu însuflețire pentru trebuințele nației grecescĭ și pentru causa și nisuințele ei politice. Și ceea ce e mai de însemnat bogătașii grecĭ, carĭ în urma spiritului lor întreprindĕtor adună averĭ marĭ prin Turcia, România și alte țĕrĭ, stau în fruntea celor ce contribue pentru scopurĭ naționale. Numai acestei rîvne patriotice de a jertfi pentru binele public național îi este a se mulțămi, că Atena, capitala Greciei, care la începtul vécului acestuia era numai un orășel mic și ca vai de el, a ajuns acum sĕ fiă un oraș strălucit cu multe clădirĭ de marmoră și cu 115,000 locuitorĭ.

O statistică mai nouă despre donațiunile, ce s'au făcut în scopurĭ naționale de către bogătașii grecĭ orașului Atena arată, că peste 20 milióne de francĭ au cheltuit ei pentru ridicarea clădirilor publice din Atena. Étă aicĭ câte-va date statistice:

Universitatea din Atena a primit într'un scurt timp 100 mii drahme de la Benardakis, 250 de mii de drahme de la Plataghinis, 600 de mii de la Papadakis, etc. etc. Museul național a primit 200 de mii de drahme dela Benardakis, 75 de mii dela Dómna Sturnova, etc. etc. Milionarul Tosițas a contribuit cu un milion, pentru fundarea scólei politechnice; D. Varvakis a dat un milion și jumătate pentru scóla navală; Th. Aretaios a lăsat un milion pentru scóla chimică; Gh. Riscares, un milion pentru scóla de teologie; Hadjikortas, un milion pentru un orfelinat; Pangas, douĕ milióne pentru instalarea halelor; N. Zarifi, 250 mii de drahme pentru ciasornice publice; Evanghelie Zappas, douĕ milióne și jumătate pentru palatul Zappione, unde se ține o expoziție permanentă a productelor industriale ale Greciei; Baronul Simas, douĕ milióne și jumătate pentru monumentele Atenei, ér bogătașul Ralli a dat un milion și jumătate pentru zidirea unui teatru național.

Cea mai mare parte din acestĭ milionarĭ au trăit și trăiesc în străinătate. Ei nu se întorc la Atena decât după ce s'au îmbogățit, ér când se așédă în Atena, încuragiéză artele prin tot felul de construcțiunĭ din cele mai luxóse.

In fruntea acestor donatorĭ milionarĭ, adorați de poporul grec, se află Andrei Simos, care a făcut averea sa la Constantinopol și care, de când s'a întors la Atena, nu face decât sĕ dăruiască orașului edificiile cele mai frumóse. Astfel, a construit cu banii sĕi până acum: un teatru popular, un spital mare, o biserică, un asil pentru femei, închisorile centrale, — arangiate după ultimele teorii asupra criminalității, — etc. Un alt atenian, D. Thom, își jertfesce averea pentru protejarea artiștilor.

Sĕ nu se crédă însĕ că Atena s'a înfrumsețat în paguba celorlalte orașe din Grecia, căcĭ și Syra, Volo, Patras, Argostoli, Corfu, etc., își datoresc înfrumsețarea și înflorirea donațiunilor capitaliștilor din aceste orașe. Astfel, nouă milióne de drahme sunt depuse la o bancă din Rusia de către nisce epiriotĭ îmbogățiți. Aceste milióne vor servi pentru construirea unei Universităț la Janina, odată ce acest oraș actualmente turcesc va trece sub stăpânirea Greciei.

Patriotismul local, în Grecia, rĕmâne forte întins. Fiă-care comună ține a-și păstra antichitățile ei, ér Grecii nu-și uită nicĭ-odată orașul natal. Elenii într'adevĕr recunosc, că Atena trebue sĕ ocupe primul loc printre orașele Greciei, dér nu ar suferi ca Atena sĕ acumuleze tóte donațiunile și sĕ centraliseze în museele ei tóte frumsețile artei grecescĭ.

Este de tot frumósă icóna ce o înfățișéză datele de mai sus și servesce spre lauda și onórea patriotismului grecesc. E înadevĕr înălțător și vrednic de urmat esemplul, ce ni-l dau bogătașii grecĭ despre rolul și mândria lor de a jertfi cât mai mult din averile lor agonisite prin tóte țĕrile lumii, pe altarul culturii și al înaintării naționale. Astfel se ridică ei la o tréptă mai înaltă a sentimentelor. Incétă a fi egoiștĭ, carĭ au în vedere numai plăcerile și interesele lor și întră în rêndul acelora, carĭ jertfesc pentru patriă și națiune. Și décă nu o pot face acésta cu mintea și cu brațul lor, o fac cu aurul, ce l'au sciut câștiga și aduna.

Nu putem sĕ încheiăm fără a face o mică asĕmĕnare. Nu ne putem lăuda noi Românii, mai ales cei de dincóce, cu atâțĭ bogătașĭ marĭ, cum de pildă au Grecii. Cu tóte acestea avem și noi ómenĭ cu averĭ însemnate. Ce și cât jertfesc aceștia în comparațiă pentru scopurĭ naționale.

In anii din urmă au murit vre-o doi bogătașĭ de origine dela noi din Ardeal, carĭ erau chiar milionarĭ. Ce au lăsat ei din averile marĭ pentru instituțiunile nóstre publice naționale, séu pentru alte scopurĭ de interes public general românesc?

Trebue sĕ învĕțăm și dela Grecĭ ce va sĕ dică a aduce jertfe pentru binele comun, pentru înaintarea și gloria națională; ce însemnéză a ține cu credință nestrămutată la patria și națiunea ta și a te însufleți pentru mărirea ei orĭ unde te-ai afla și orĭ cât de bine ți-ar merge, fiă între ai tĕi, fiă între străinĭ!

Scóla agricolă cu limba de instrucțiune română în Rădăuțĭ.

Românii bucovinenĭ vor căpĕta în tómna viitóre o nouă scólă, pentru ei, mai ales însĕ pentru poporul țĕran, de cea mai mare necesitate. Va fi o scólă agricolă, ce se va infinița la Rădăuțĭ, avênd limba de instrucțiune română.

In ce privesce scopul și însușirea scólei, în genere, lăsăm sĕ urmeze aci următórele amĕnunte, pe carĭ le estragem din statutele acestei scóle:

După § 1 al statutelor, Scóla agricolă din Rădăuțĭ este creată de ducatul Bucovina și întreținută ca institut al țĕrii, care are scopul de-a cultiva tineretul, mai ales din țĕrănime, așa ca sĕ pótă gospodări singurĭ o moșiă țĕrănéscă după principii raționale. Pe lângă altele se vor propune

---

cile și sfintele taine și apoi urmam cu *slovenitul*.

Bukóvne (Abecedare) sistematice n'aveam, scrierea o învĕțam imitând slovele cantorului, pe care le scria pe hârtiă cu mare băgare de sémă ca nu cum-va sĕ strice vre-o cólă, ér cu cetitul mergeam mai ușor, acesta îl învĕțam *slovenind* și în urmă *cetind* din cărțile bisericescĭ.

Scóla nóstră se compunea din douĕ divisionare; în divisionara I-iŭ eram aceia, carĭ frecuentam scóla numai dіua; ér în divisionara a II-a érau aceia, carĭ urmau séra în postul Crăciunului, și la *glasurĭ*, în scop de a se pregăti spre a deveni cântărețĭ pe la bisericĭ.

Esamenul îl făceam de regulă la Pascĭ înaintea fruntașilor, între care fețele bisericescĭ ocupau primul loc, înaintea părinților și ai altor asistențĭ sătenĭ doritorĭ de a vedé pe micii românașĭ progresând în ale învĕțăturei, povĕțuițĭ fiind de dicătórea românéscă: „ai carte ai parte!"

Când am ajuns sĕ sciu Ceaslovul bogat pe dinafară și cu binecuvêntarea preotului nostru sĕ cetesc, fără greșélă Apostolul Duminecа și în sĕrbătorĭ în biserică, atuncĭ fiă-iertatul meu profesor **sătean**, adresându-se într'una din dile rĕposatei mele mame i-a dis:

„Copilul a isprăvit tóte învĕță-„turile la mine. Acum nu-ți rĕmâne „decât sĕ-l ducĭ și la o scólă nem-„téscă din oraș, ca sĕ mai învețe „și **novelele** și apoi las' pe mine décă „nu va eși un om și jumĕtate, ér „nu glumă!"

Maică mea, sărutându-mĕ pe frunte c'un aer triumfător și urmând cu seriositate sfatul dascălului meu, m'a dus la scóla săsescă din Bĕlgrad, care pe atuncĭ nu semĕna de loc cu Alba-Iulia de astădĭ.

In centrul orașului, între farmaciile de peste uliță numite atuncĭ, Mihelyesi și Czangel, se întindea un șir lung de hurubĭ, séu colibĭ, în care erau prăvălii, sfârnarĭ și măcelarĭ, din care se rĕspândea o duhóre drept în casa sfatului a orașului, încât toțĭ *Bezirkerii* strănutau.

Pe locul viran, unde se află actuala promenadă, nu erau decât bălțĭ și mocirle, în mijlocul cărora de pe o moviliță se înălța o cruce mare roșie.

In acestea bălțĭ mlăștinóse se țineau têrgurile de țĕră și când timpul era ploios, adese rîdeam pe socotéla femeilor și bărbaților, carĭ ocupațĭ cu ale têrguelii, umblând printre șatre de-colo până colo, li-se înglodau cismele în noroiŭ și care apoi înțepenite rĕmâneau în tină.

Bezirkerul însărcinat cu supraveghierea ordinei înjura din toțĭ plumânii: „fafluchter *város-gazda*" (părintele, primarul orașului); le pronunța cu facilitate acestea cuvinte de origine slavónă pentru-că și *tipicii* luĭ erau supușĭ la aceeașĭ operațiune comică, care făcea pe privitorĭ sĕ rîdă cu hohot.

Mocirlele mai serveau și ca adăpost rîmătorilor, pe carĭ Boițenii îi aduceau peste Turnul-Roșu pe drumul țĕrii și îi mânau din orașe în orașe până la Pesta spre a-i vinde măcelarilor.

Acest ornament al Iudopoliei arăta trecătorului bunul gust al nobilei administrațiunĭ ungurescĭ, ce a domnit de secole până la introducerea absolutismului austriac.

Din edificiile cetății bombardate și incendiate de Kenteșii lui Korșutz, eșia încă fumul și între celea dĕrâmate se afla și liceul romano-catolic, coperișul turnului catedralei și mănăstirea Băraților. Casamatele întunecóse ale șanțurilor dimprejurul cetății gemeau de incuisițĭ.....

Intre tribunii românĭ chemațĭ înaintea tribunalelor purificătóre, am

în acéstă şcólă diferite lucrurĭ de mână, precum împletirea coşercilor, facerea măturilor, cusătura curelelor, precum şi lucrarea diferitelor unelte de lemn trebuincióse în economiă.

Anul şcolar va începe în 1 Octomvre şi va dura 12 lunĭ. Limba de instrucţiune va fi cea română. Acelor elevĭ însă, a căror limba maternă este cea germană, instrucţiunea li-se va împărtăşi în limba lor.

Pentru a fi primiţĭ în acéstă şcólă se recere, ca elevii să aibă etatea dela 14—16 anĭ, să fi absolvat cu succes bun şcóla primară şi să fiă deplin sănătoşĭ.

Acéstă şcólă agricolă este un internat, în care vor puté intra 20—24 elevĭ, carĭ vor avé aicĭ cuartir şi cost; hainele însă şi-le vor duce de-acasă. Unii vor fi primiţĭ în internat gratuit, căpătând din visteria ţĕrii tóte cele de lipsă pentru susţinere, ér alţii vor fi cu plată, avênd de-a solvi 160 fl. pe an. Locurĭ gratuite, dotate din fondul ţĕrei, vor fi 10 şi vor puté fi ocupate numai de tinerĭ născuţĭ în Bucovina. Acordarea acestor locurĭ îi este reservată comitetului ţĕrii. Intotdeuna vor fi preferiţĭ fiiĭ de ţĕranĭ, carĭ pentru a fi primiţĭ gratuit nicĭ nu se mai cere să aibă testimonii de sĕrăciă.

Dorim, ca noua şcólă să aducă róde mănóse poporului român bucovinean, căruia îi rĕmâne datorinţa de-a se interesa de ea şi de-a îngriji, ca nu cumva vreodată să se schimbe, orĭ să se slăbéscă caracterul românesc, cu care se înfiinţéză acéstă şcólă.

Temerĭ de rĕsboiŭ.

In sĕptĕmâna acésta de tóte părţile şi în tóte statele îngrijirile şi temerile de rĕsboiu s'au arătat în mĕsură tot mai mare. Chiar şi din partea bărbaţilor de stat celor mai de frunte se esprimă convingerea, că un rĕsboiu între Grecia şi Turcia nu se mai póte înconjura. Ministrul englezesc Balfour a dis în Cameră, că nu are nicĭ o încredere, că pacea européná va mai dura mult. Cam în asemenea mod s'a esprimat şi ministrul de esterne francez Hanotaux.

In adevĕr scirile, ce sosesc din Atena şi Constantinopol sunt din dĭ în dĭ mai grave. Atât Grecii, cât şi Turcii sunt gata de rĕsboiu şi se aştéptă numai momentul, în care să se facă declaraţiunea formală de rĕsboiu. Intrevenirea puterilor n'a ajutat absolut nimic. In Creta şi adĭ se continuă omorurile şi jăfuirile comise de Mohamedanĭ în contra Creştinilor, tocmai aşa, ba încă în mĕsură mult mai mare ca înainte.

Din tóte semnele să vede, că marile puterĭ europene nicĭ nu au o intenţiune seriósă de a restabili pacea în Orient. Mai mult se crede, că ele pândesc numai momentul, în care să se pótă arunca asupra Turciei pentru a o împărţi între sine.

SCIRILE ZILEI.

— 29 Martie.

A cincia conferenţă publică în sala gimnasiului român din loc o va ţinĕ mâne, Duminecă, d-nul profesor *Dr. Iosif Blaga.* D-sa va vorbi despre *„Basa frumosului în dramă“*. Inceputul la 4 óre p. m. Intrarea 20 cr.

Comassarea hotarului Braşov. Introducerea proprietarilor de pământ în nouăle lor moşii, ce le-au căpătat cu ocasiunea comassării se va continua în dilele următóre:

Lunĭ, în 12 Aprilie st. n. la 7 óre diminéţa se va începe introducerea proprietarilor în nouăle lor moşii, începênd dela gara Bartolomeu dela parcela Nr. 11198—11250 şi 11256—11310, apoi dincolo de calea ferată, unde se află stupina lui Schlandt, începênd dela parcela Nr. 11314—11384 şi introducerea proprietarilor din Ghimbav. După amédĭ începênd dela óra 1 va fi introducerea proprietarilor pe locul aflător între calea de spre Christian, dela parcela Nr. 12185—12208, dela fabrica de ţigle până la locul de eserciţiu, dela parcela Nr. 12222—12265 şi dela Nr- 12268—12292.

Marţĭ, în 13 l. c. la 7 óre dim. va fi introducerea proprietarilor din Christian, carĭ îşĭ vor căpăta moşiile nouĕ între marginea hotarului Ghimbav şi calea ce duce la Christian.

In comitatul Hunedórei, cum scim, s'a ţinut congregaţiunea de primăvară în 30 Martie n. c. Fórte puţinĭ membri românĭ au luat parte la congregaţiune, aşa că Ungurii şi-au putut şi de astă-dată juca mendrele după plac, căcĭ dintre Românĭ numai 3—4 au fost, carĭ li-au stat în cale. Deşi comitatul acesta e locuit aprópe numai de Românĭ (93%), din partea congregaţiunilor acestui comitat se aduc cele mai revoltătóre şi asupritóre hotărîrĭ pentru Românĭ; aşa este de esemplu hotărîrea de-a contrage un *împrumut de 180,000 florinĭ* pentru a înfiinţa şcóle ungurescĭ de stat; apoi hotărîrea, de-a se alătura la adresa comitatului Zemplin, prin care se cere dela dietă şi guvern *înfiinţarea unei episcopii gr. cat. cu limba liturgică ungurésca* etc. Faţă cu aceste douĕ hotărîrĭ din urmă vedem publicat în „Tribuna“ un apel către poporul român din comitatul Hunedórei, prin care se îndémnă „întreg poporul român din comitat, inteligenţa îndeosebĭ, ca să proteze după comune, fiă-care deosebit“.

„Protestele, provĕdute cu subscrierĭ şi fără timbru să se trimită oficiului vice-şpanal din Deva, de unde se vor aşterne ministrului de interne“. — Apelul acesta pórtă 13 subscrierĭ, anume din Orăştie d-nii: Dr. Aurel Muntean, Aurel P. Barcian, Laurenţiu Bercian şi Petru Beleiŭ; din Deva: August A. Nicóră; din tractul Geoagiului protopopul V. Pipoş şi încă 2 preoţĭ şi 2 proprietarĭ; din Zarand 2 preoţĭ şi din tractul Dobrei unul. Vedem aşa-dĕră, că acţiunea s'a pornit numai de-o parte şi nu în urma unei înţelegerĭ comune a fruntaşilor românĭ din comitat. Ne mirăm de asta, căcĭ fiind vorba de-o acţiune a întregului popor român din comitat ar fi fost, credem, neapărat necesar, ca ea să provină dintr'o înţelegere comună a fruntaşilor românĭ.

Societatea politică „Concordia“ a Românilor bucovinenĭ îşĭ va ţinĕ adunarea generală în 10 Maiu st. n.

Din Hălmagiu am publicat o scire privitóre la petrecerea, ce s'a dat acolo în 28 Febr. n. c. Despre acea petrecere ne scrie acum „Un Hălmăgeau“, că ea este drept, cum-că a adus ceva venit şcólei, dér că nu a fost vrednică de laudă. „Am vĕdut“, dice corespondentul, „cum „Cadrilul“ a fost arangiat *de către un Jidan în limba maghiară*; póte că se vor fi aflat bine la petrecere Jidanii şi alţii, carĭ *cântau unguresce* şi aruncau cu sticlele, de gândiai că vor rĕsturna otelul; pentru noi Românii însă acésta n'a fost o petrecere, cu care să ne putem făli“. — Dacă aşa stă trĕba, atuncĭ în adevĕr e fórte trist şi d-l învĕţător M. Vidu, prin a căruia stăruinţă mai ales s'a arangiat petrecerea, numai lăudat nu póte fi pentru acésta. Petrecerile arangiate de Românĭ trebue să fiă numai românescĭ. Cine nu se simte în stare de-a -e ţinĕ de asta, nu umble a arangia petrecerĭ, şi mai ales să nu umble a învita străinĭ la petrecerile nóstre.

Despre „inteligenţa“ din Brad s'a dis în raportul despre congregaţiunea comitatului Hunedóra, publicat în numĕrul de Duminecă trecută al fóiei nóstre, că ea în frunte cu profesorii dela gimnasiu au subscris rugarea Ungurilor, ca primarul Krasznay să fiă întărit, contrar protestului ridicat de d-l protop. V. Damian şi soţĭ. Acéstă afirmare d-l profesor Dr. Ioan *Radu* din Brad ne rógă a o rectifica în sensul, că *d-sa n'a subscris rugarea pomenită şi nicĭ votul nu şi-l'a dat pentru Krasznay.* „E regretabil“, dice d-sa, „că acţiunea cu protestul a fost pusă la cale fără înţelegere cu inteligenţa română din Brad, care s'a tredit în faţa alegerei neorientată“.

Filoxera. Din causa filoxerei ivită în viile comunei Sâncel, lângă Blaşiu, ministrul de agricultură a pus hotarul acelei comune sub carantină.

O nevastă îmormêntată de viuă. Un cas îngrozitor de bestialitate s'a petrecut de curênd în comuna Bács-Feketehegy din Ungaria. Locuitorul Messik János avea o nevastă tinĕră şi frumósă, pe care însă o tracta fórte dur, de multe-orĭ o şi bătea, aşa că în câteva rênduri a zăcut bolnavă în pat din causa bătăilor. Odată însă li-a părut vecinilor bătĕtor la ochĭ, că la cassa lui Messik nu se mai aude cértă. Nu-i venia nimĕnui să crédă, că traiul atât de rĕu şi brutal al tinerei părechĭ s'ar fi schimbat de-odată spre bine. Vecinii începură decĭ să caute ocasiunea de-a întêlni pe tinĕra nevastă pentru a se informa despre starea lucrului, dér nevasta nu mai era nicăirĭ. In fine lucrurile au ajuns acolo, că s'a făcut arătare la gendarmeriă. S'a început cercetare şi gendarmii au aflat în fine, că sĕlbaticul de bărbat şĭ-a îmormêntat nevasta de viuă. Gendarmii l'au silit să-l conducă la mormêntul soţiei sale; mormêntul a fost desgropat şi tinĕra nevastă a fost găsită mórtă, cu faţa încruntată de durerĭ. Criminalul soţ a fost dus în închisórea din Teresianopol.

Teatru german. Mâne Duminecă se va da opereta de Neumann *„Pumpmajor“*. Comedia *„Die Goldene Eva“* de aséră a reuşit în tótă privinţa. Public a fost destul.

Convocare.

„Reuniunea învĕţătorilor românĭ gr. or. din despărţĕmêntul Cohalmului îşĭ va ţinĕ I-a adunare generală din ĕst an Marţĭ a treia dĭ de Pascĭ, 15 April v.,“ în opidul Cohalm, la care se poftesc a participa toţĭ membrii, precum şi alţĭ binevoitorĭ ai scólei. Epitropiile parochiale şi scolare sunt îndatorate a provedé pe învĕţătorii membrii cu diurne de 1 fl., şi paşal de călĕtorie.

Programa: 1) Deschiderea şedinţei prin presidiu la 10 óre a. m. 2) Apelul nominal. 3) Pilda „Isus şi sĕmĕnătorul“ lecţiune practică de învĕţăt. Ioan Bârsan. 4) „Carul are patru róte“ (analisarea acestei propositiunĭ din tóte puctele de vedere) de învĕţ. Alesandru Ciucan. 5) „Fundarea Romei“ prelegere practică din Istoria universală de Lazar Cocoş. 6) Incassarea tacselor.

Din şedinţa comitetului ţinută la 21 Martie 1897.

Nic. D. Mircea, preşed. **Ioan Bănuţiu**, notar.

ULTIME SCIRI.

Bucurescĭ, 9 Aprilie. Crisa ministerială încă nu s'a sfêrşit, deşi este acum aprópe o sĕptĕmână de când a demisionat ministeriul. Regele a conferit cu d-l P. S. Aurelian asupra situaţiunii, care oferă greutate din causă, că preşedintele Camerei, d-l Giani, are alte părerĭ decât preşedintele Senatului, d-nul Sturdza. Până în momentul de faţă încă n'a fost nimenĭ însărcinat cu formarea cabinetului.

Paris, 9 Aprilie. Diarul „Gaulois“ susţine scirea, că *între Serbia, Bulgaria şi Muntenegru esistă o alianţă defensivă*, ba împărtăşesce chiar şi unele condiţiunĭ ale acestei alianţe.

Atena, 10 Aprilie. In cercurile guvernamentale de aicĭ se asigură, că *regele ar fi hotărît, ca îndată după blocarea golfului Atena* **să declare Turciei rĕsboiu.**

---

vĕdut pe popa Repede supra-numit Cercel din Geoagiul de sus, pe popa Sentivani dela Turdaşul Orăştiei şi pe popa Prodan, mi-se pare dela Măjina, care în timpul incuisiţiunei încetând din viéţă a fost înmormêntat în cimitirul bisericei ortodoxe române din mijlocul oraşului.

III.

Scóla săsescă din Bĕlgrad s'afla în oraş, în curtea bisericei luterane, sub conducerea preotului evangelic, Conrad, un bărbat fórte vrednic şi fórte învĕţat, căruia şi astădĭ, când se odihnesce în Domnul îi păstrez o sinceră recunoscinţă şi o adêncă veneraţiune.

In acea scólă domnea ordinea şi disciplina. Invĕţătura începea în mod sistematic de jos în sus; ér nu ca astădĭ de sus în jos, fără basă, fără fundament. Cu pregătirea de acolo puteai intra în clasa a II-a la vre-o scólă secundară din ţĕră.

Scolarii începĕtorĭ aveau numere şi după acestea numere se făcea apelul nominal. Fiă-care scolar avea o tăbliţă mică portativă de lemn, pe care era numĕrul purtătorului; pe tăbliţa mea era N-rul 22 şi când audiam pe popa strigând: *„Zwei und zwanzig“* imediat mĕ ridicam de pe bancă şi rĕspundeam: *„Hier!“*

Diminéţa ne inspecta, décă suntem spălaţĭ, cismele curăţite, hainele scuturate şi nesfêrticate şi décă nu ne lipsesc nasturĭ séu alte celea.

După prelegerĭ, când eşiam din clasă şi ajungeam unul câte unul la uşă, îl salutam cu cuvintele: „Ich empfehle mich Herr Lehrer!“

Alfabetul mare şi mic, latin şi gotic îl învĕţăm de pe tablele înşirate pe părenĭ. Tot aşa era înşirată şi cronologia evenemintelor istorice întêmplate în Ardeal cam de pe la 1200 până pe la 1800.

Astfel pentru învĕţarea temeinică a istoriei patriei în mod abreviat şi cronologic era suficient să ascultăm cu luare aminte esplicările popei date la câte o serie de anĭ şi aşa înainte. Examinarea se făcea pe sărite şi când popa arăta cu o nuia de trestie vre-un numĕr de pe tablă, scolarul esprimând anul, rĕspundea precis, scurt şi esenţial: „1784 a fost revoluţiunea lui Horia, Cloşca şi Crişan“ séu décă întreba: „în care an a întrat în Ardeal Mihaiŭ Vodă Vitézul?“, scolarul viceversa, arăta repede pe tablă anul, în care s'a întêmplat acel eveniment.

Mai aveam şi o mulţime, de jocurĭ micĭ gimnastice, ér în luna lui Florar, făceam escursiunĭ pe câmp printre holde şi livedĭ, cântând şi culegênd florĭ şi floricele, pe care ni-le esplica conform sciinţei botanice şi ne învĕţa cum să le uscăm şi să le păstrăm, ca la esamene să rĕspundă fiă-care din colecţiunea sa pe care a făcut'o. Tot aşa urmam şi cu imperiul insectelor.

Directorul şi profesorul nostru Conrad, în înţelesul cel mai adevĕrat al cuvêntului, era o putere didactică neîntrecută (Lehr-Kraft) şi în ceea-ce privea sistemul intuitiv, décă ar trăi ar puté ţinĕ piept şi astădĭ cu cei mai bunĭ pedagogĭ modernĭ, mai ales cu aceia dintre ei, carĭ susţin *bastarda părere*, că misiunea dascălului modern ar fi de-a da scolarului *numai instrucţiune; ér nu şi educaţiune* (?) . . . . . .

In gazdă eram la P.... croitor de profesiune, un mare şi înfocat patriot maghiar, ceea ce nu putea decât să-i facă onóre că-şĭ iubea neamul sĕu, fiind Ungur curat; ér nu *neo-maghiar*, ca şoviniştii de adĭ.

Era un om fórte cum se cade şi avusese nenorocirea a-şĭ pierde cei doi copiiĭ, un băiat şi o fată, carĭ împreună cu alţii, au fost omo-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sfaturi Higienice.

Despre Alimentare.

I.

Omul îndată ce se nasce simte trebuinţa de a se nutri. Aşa-dér omul are două simţuri de conservare, de-a căuta mâncarea şi beutura, şi acestea sunt: *fómea şi setea.*

Pentru ca corpul nostru să póată dura, avem trebuinţă de nutremênt. Când omul primesce o cantitate de nutremênt mai mare decât aceea, ce consumă, atunci el este fórte bine nutrit şi puterea lui cresce; ér în casul contrar el slăbesce şi scade.

Am dis, că primesce mai mult decât consumă. Étă ce consumă: la fiă-care mişcare séu lucrare, corpul este pus în mişcare şi se uséză, ceea ce însemnéză, că el pierde din părţile sale şi s'ar consuma complect, décă nu ar avé nutremênt îndestulitor. Sănĕtatea omului depinde dela modul cum se nutresce, dela calitatea şi cantitatea alimentelor.

Prin alimente se înţelege ori-ce substanţă, care întrodusă în stomac este capabilă de-a repara şi întreţiné pierderile de puteri, ce le sufere organismul prin lucru. Susbstanţele introduse în stomacul nostru se împart în două: în alimente luate din regimul vegetal şi alimente luate din regimul animal. Alimentarea animală este cea mai nutritóre şi mai reparatóre de diferite pierderi ale organismului; ér alimentarea vegetală este mai puţin nutritóre.

Regularea modului de nutrire, ca să conserve sănĕtatea se numesce *Dietetică.*

Asupra alimentărei este de însemnat, că gustul jócă mare rol în alegerea mâncărei. La acésta mai vine clima şi câte-odată chiar naţionalitatea are un rol însemnat în alegerea nutrimentelor.

In privinţa mâncărei trebue a observa următórele reguli higienice:

1) Mâncările trebue să fiă de bună calitate şi luate în cantităţi cumpĕtate, astfel ca mistuirea să se facă repede; căci este sciut, că cel mai mare rĕu de-a scurta viéţa este necumpătarea în mâncări şi beuturi, care face de se slăbesc prea mult puterile stomacului de-a mistui şi se causéză diferite bóle de stomac. Cel ce mânâncă puţin trăesce mai sănĕtos, şi cel ce mânâncă feluri de mâncări puţine trăesce mult. Ér cel ce mânâncă mult trăesce trudit şi puţin; căci necesitatea de hrănire a corpului nu stă în mulţimea bucatelor şi a felurilor lor, ci în bunĕtatea şi în simplitatea ei. Lăcomia a fost şi este arma cugetului celui mai vrăjmaş din om, care sacrifică morţii mai mult popor în vremea puterei, decât în bólele lui, de care este a se păzi şi a se feri tot fiiul omenesc.

In acéstă privinţă étă ce dice şi S. Scriptură: „In mâncările cele „multe va fi slăbiciune, şi nesaţiul „va veni până la îngreţoşare. Pen„tru nesaţ mulţi au perit, éră celui „înfrânat i-se va adăoga viéţa". (Isus Sirac, 33—34).

Urmările mâncărei peste mĕsură se arată mai întâiŭ în aceea, că omul mai multe óre de peste dzi, până când adecă i-se uşuréză stomacul, este moleşit atât la trup cât şi la spirit.

2) Să mânânci întot-déuna încet şi nici-odată să nu mânânci fără a avé poftă, căci este multă plăcere a mânca când îţi este fóme, şi a bea când îţi este sete; acestea dau gustul mâncărei şi beuturei şi fac a nu lăpĕda nimica din neplăcere.

Mâncarea trebue bine sfărîmată cu dinţii; cu cât se sfarmă mai bine în dinţi mâncarea, cu atât e mai bine, căci se scie, că ceea ce se mestecă bine este pe jumĕtate mistuit. Pe urmă, alimentele trebue să fiă udate şi pĕtrunse de salivă. Aşa-dér este fórte rĕu de a se grăbi cine-va când mânâncă, pentru-că bucăţile de mâncare întră în stomac prea mari, ceea ce este stricăcios. Napoleon I. mânca în 15 minute, şi când a murit, a murit de un cancer de stomac. Ómenii bĕtrâni, cari nu au dinţi, trebue să taie cu cuţitul mĕrunt ceea ce mânâncă, şi tot-déuna să alégă nutrimentele cele mai uşóre de mistuit. Alimentele, décă nu sunt destul de mestecate în gură, slăbesce fórte mult stomacul.

3) Să nu mânânci nici-odată mâncări prea calde, căci sunt fórte vătĕmătóre şi slăbesc organele mistuirei.

4) Intot-déuna trebue a se regula timpul mesei, căci cu cât óra mesei va fi mai regulată, cu atât stomacul lucréză mai bine şi omul trăesce mai mult.

Digestiunea (mistuirea) şi sănĕtatea nóstră o păstrăm cu deosebire prin mâncare regulată şi fixarea precisă a órei meselor nóstre. Aşa-dér este fórte vătĕmător a mânca adi la o óră şi mâne la altă óră, cum se face de mulţi în detrimentul sănĕtăţii. Étă cum se esprimă în acéstă privinţă marele Victor Hugo:

„Lever à six, diuer à dix,
„Souper à six, coucher à dix,
„Fait vivre l'homme dix fois dix".

Pe românesce:

Scólă-te la şése, prândesce la dece,
Cinéză la şése, Culcă-te la dece,
Şi vei trăi ani de dece-ori dece.

5) Intre fiă-care masă să fiă un timp de şése óre, căci stomacul, fiind un organ, care funcţionéză, are trebuinţă de repaus.

6) După masă să se facă exerciţii şi preumblări de o jumĕtate de óră séu de una óră pentru a activa mistuirea. *(Post mensam stabis, aut passus mille meabis).* Mai bine este însă îndată după masă a sta séu a umbla încet; cel mai bun timp pentru preumblare este înaintea prânzului, séu 2—3 óre după masă.

S'a dovedit, că somnul după masă, departe de a turbura digestiunea, el o ajută, adecă digestiunea în timpul somului se face în cele mai bune condiţiuni. Somnul după masă este privit ca un act natural, căci copilul mic îndată ce suge, el adórme; acelaşi lucru îl vedem la tóte animalele, ca câni, pisici, vaci, oi, paseri etc., care după mancare se culcă.

7) In timpul mesei nu este bine a ceti séu a obosi creerii, căci óra mesei trebue lasată numai stomacului.

Mulţi au obiceiul să cetéscă când stau la masă; acest obiceiŭ trebue stârpit şi omul să nu cetéscă absolut nimic în timpul cât stă la masă. Digestiunea séu mistuirea se face tot-déuna mai bine când mintea este liberă de ori-ce preocupaţiuni, şi când procesurile naturale se împlinesc fără a fi împedecat de munca gândirei. Este fórte sănĕtos când cine-va póte să prânzéscă încongiurat de-o societate veselă. Din contră, o persónă care este necăjită, obosită séu escitată nu póte mistui în mod satifăcĕtor.

Este fórte rĕu, când cine-va mânâncă în timpul când este înferbântat. După fiă-care ostenélă mai întâiŭ trebue să se odihnéscă, şi numai după aceea să încépă a mânca.

Dintre tóte patimele, mănia influinţéză mai tare asupra stomacului şi a ficatului; de aceea omul când e mănios să nu mânânce, ci să aştepte până se liniscesce. Acésta este o regulă principală pentru a-şi păstra omul sănĕtatea. Mănia şi nĕcasul înaintea mâncărei slăbesce puterea de mistuire a stomacului; dér îndată după mâncare prefac cea mai bună şi uşóră mâncare în venin de bólă, precum se vede acésta la mamele ce dau ţiţă în timpul unei mari supĕrări copiilor lor, căci prin asta copiii se bolnăvesc de epilepsia şi alte bóle fórte grele.

8) Séra să nu mânânci multă carne, ci mai mult bucate uşóre, ca legumi, póme, ouĕ, lapte, brânză etc., şi cu 4—5 óre mai înainte de culcare.

Prof. Dr. Elefterescu.

Invĕţăturĭ morale.

Sinersig, 25 Martie v. 1897.

Intre valoroşii articuli publicaţi în mult iubita nóstră Gazetă şi între variatele şi instructivele sale scrieri mi-am însemnat în timpul din urmă mai cu sémă două: unul scris de D-l A. *Severu* întitulat *„Urmările beuturilor spirtuóse"*; ér celalalt scris de D-l profesor *Elefterescu* întitulat: *„Câte-va cuvinte despre căsĕtoriă"*, ambele aceste scrieri ar merita să fiă tipărite în inima fiă-căruia om de bine cu litere de aur. Cât de fericit ar fi în deosebi iubitul nostru popor român, décă ar ţiné cu sfinţeniă şi cu tóta tăria la invĕţătura, ca să nu folosésca ruinătórea beutură de vinars.

Cu drept cuvênt se dice că: „începutul tuturor rĕutăţilor este beţia". Sunt casuri destul de multe, unde prin beutură cutare funcţionar şi-a pierdut cinstea şi vaţa, ér la urmă şi-a pierdut şi postul sĕu onorific; ér negutătorul, industriaşul şi economul şi-a pierdut ordinea afacerilor şi a ajuns la ruină.

Vin apoi neînţelegerile în familiă, căci capul de familiă, care e chiămat să grijéscă de fericirea iubiţilor sĕi, este stăpânit de patimi; astfel zală de zală se desface din lanţul cel sfânt al credinţei şi iubirei, ce ne légă pe toţi, şi prin prădarea averilor devine omul o fiinţă necăjită, ticăloasă şi amărită în lume, fără să aibă cine-va şi cea mai mică compătimire cu dênsul.

O mare parte din datoriile, ce le au ómenii noştri pe la bănci, sunt adevĕratul atribut al beuturilor; după care mai vine apoi lucsul în haine. In deosebi acum primăvara, când cei mai mulţi din economi nu prea au nici bucate. Se bagă în ruptul capului pe la bănci şi pe la Jidani în datoriă, că „Vin Paştile", cari pe rachiu, cari pe haine frumóse şi nefolositóre îşi dau recólta încă de acum în mânile Jidanilor. Când vine tómna, Jidanul duce grâul, duce cucuruzul. Darea cătră stat nu o póte plăti, căci nu mai are cu ce. Astfel trece un an doi şi se pomenesce, că 'i-se vinde moşia pentru „Steuer".

In o comună de mijloc cred, că cu rachiul, ce-l iau ómenii dela Jidani pe sĕrbătorile Paştilor, ar puté o móră să le macine bucate, cu cari s'ar nutri un sat trei luni de dile.

Ar fi bine, ca să nu aştepte nimeni mântuire decât prin sine însu-şi. Ómenii nĕcăjiţi aştéptă să vină „bătaia", ba Turcul, ba Muscalul, că o fi mai bine. Nu pot să înţelégă, că unde zace rĕul.

*

Ajutoriu în timp de nevoe séu Crucea de lemn.

In timpurile trecute purtau rĕsboiŭ

---

rîţi cu ocasiunea aruncării în aer a cetăţii dela Deva, unde erau internaţi.

Situaţiunea lui socială şi materială era cât se póte de bună. Avea două rênduri de case cu faţadele în trei strade principale, care se învecinau cu măeriştea episcopiei catolice. La coreligionarii şi conaţionalii sĕi avea bună trecere şi intimii lui aici se întruneau, pe cât numai puteau, ca să nu fiă simţiţi de gendarmi séu alţi agenţi secreţi.

In acéstă casă am audit multe povestindu-se din timpul revoluţiunei, firesce acestea povestiri erau prea pătimaşe, prea pasionate şi pré parţiale, aşa că deşi eram încă fraged, totuşi aveam destulă pricepere ca să deosebesc adevĕrul de minciună.

Intre amicii sĕi mai de a treia mână, erau şi nisce cismari, între care figura şi un *codar* român, un Sas şi un Sêrb. Aceştia în plimbările lor împrejurul cetăţii, mĕsurau terenul şi croiau planuri cum ar putea-o lua fără ca să mai póată fi apĕrată de Axentie şi soţii sĕi.

Imi plăcea mult să-i ascult, firesce stând la o parte şi prefăcându-mă că cetesc în carte.

Mă deprinsesem bine cu numele emigranţilor maghiari, între care positiv, erau şi Români ardeleni şi ungureni: Buda Şándor, Rácz Elek, generalul Czecz etc. etc.

Deşi n'ar *merita*, totuşi trebue se deschid un parantes.

Privitor la originea lui Czecz, unii îl dau ca Secuiŭ, alţii ca Armean secuiŭ; şi unii şi alţii n'au dreptate.

Familia *Ţiţi* e o vechiă familiă română boerésca în comuna Săsciori din ţéra Făgăraşului, şi căreia, după militarisare, 'i s'a dat de Nemţi numirea de *Czecz*, precum s'a dat şi familiei *Şăndruc*, nume original românesc, de *Schöndruck.*

Locuitorii din Săsciori, după militarisare, făceau parte din regimentul de husari secuesc (Székler) ca şi Recenii, Voilenii, Ilenarii, Dejănarii, Dobrenii, Tiuşenii, Bărăbănţenii, Dumbrăvenii, etc., toţi Români de origine nobilă şi boerésca şi tatăl ex-generalului Czecz era major în acest regiment cu sediul în Sân-Jorziul sĕcuiesc, ér fratele tată-sĕu era *dascăl* românesc în Săsciori.

In privinţa acésta am date incontestabile.

Să analisăm însă numele familiar *Ţiţi* şi din punct de vedere nomenclatoric pur românesc.

Fără se fiu filolog, eu sciu un lucru.

Păstorul când vrea să-şi alunge capra dela un loc oprit spre a nu face stricăciuni strigă: *ţiţi.*

Copiii pe la noi au un joc, pe care îl numesc *ţiţi-mălaiŭ.*

Asemenea pe acolo, ochiul boului, séu pitulicea se numesce: *ţiţi-împĕrătuşiŭ* (Erlkönig).

Apoi pe la Braşov, unei rude feminine de aprópe, membrii mai tineri ai familiei, îi dic *ţaţă*.....

Ei, acum după ce făcui şi filologie trec înainte.....

Impresiunile dobêndite din discusiunile ce se urmau în casa gazdei mele, mă făceau să meditez, din ce în ce cresceam mai mare, „că năravul din fire, n'are lecuire".

Ungurul din nascerea lui nu se póte familiarisa cu sciinţele sociologice, etnice şi etnografice şi în special cu *dreptul*, că şi altă *naţiune* séu alt popor autochton conlocuitor, *necucerit* şi mai avitic decât el, are acelaşi amor propriu pentru esistenţa sa *naţională* şi *socială* ca şi naţiunea maghiară.

Ungurul nu póte admite, că şi altul are aceeaşi iubire înfocată pentru *neam*, ca şi el şi că patriotismul nu póte fi *monopolisat* de Maghiar în

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Creştinii cu Turcii. O dómnă din familiă nobilă, al cărei soţ era dus la rĕsboiŭ, merse şi dênsa la biserica creştinéscă, ca sĕ-şĭ verse ferbintea sa rugăciune înaintea lui Dumnedeu. Când intrà în biserică vĕdù o fetiţă ca de 10 anĭ stând în genunchĭ şi rugându-se cu mânile ridicate spre cer.

Nobila femeiă îşĭ împreună rugăciunile sale cu ale fetiţei şi a fost atât de mişcată, se simţea atât de uşurată în suflet şi în inimă, încât după ce'şĭ isprăvì cu rugăciunile, nu se putù răbda de-a nu agrăi pe copilă dicêndu-i: „Bună copilă, ce te face în frageda-ţĭ copilăriă sĕ fi atât de mâhnită?“ — Blânda copilă, sărutând mânile Dómnei, cu reverinţă îi dise: „Măria Ta, sunt o fată sĕrmană, fără părinţĭ şi doresc sĕ-mĭ caut stăpânĭ“.

— „Décă ai voiă, fiica mea, sĕ vii la mine“, îi dise Dómna, „şi-ţĭ voiŭ purta eu de grijă!“ — „Vin bucuros, dómna mea“, îi dise copila, „numai sĕ am şi eu unde sĕ-mĭ plec capul“.

După ce dómna împărtăşì hotărîrea sa şi preotului, se duse cu copila drept acasă. Copila se făcù din ce în ce mai bună, mai silitóre şi mai credinciósă faţă de stăpânii ei. Primind instrucţiune şi educaţia de lipsă, ea devenì o fată de model în tótă privinţa.

Trecură anĭ la mijloc şi bărbatul împreună cu fiiul unic al dómnei se duseră de nou în bătăliă. Bărbatul cădù pe câmpul de luptă, ér fiiul ajunse prisonier în mânile Turcilor. Dómna de supĕrare în scurtă vreme murì. Rudele mai de-aprópe, după mórtea ei, luară tóte lucrurile mai de valóre din casă, ér pentru biata fată n'au lăsat, decât nisce sdrenţe rele şi o cruce de lemn, pe care buna dómnă i-o dăruise copilei încă fiind în viéţă.

Biata fată, vĕdêndu-se de nou sĕrmană şi părăsită, plângênd diua şi nóptea, udând cu lacrimile ei fierbinţĭ crucea de lemn, ce-o avea pururea lângă sine.

Care nu fù mirarea fetiţei, când într'o nópte, pe când plângea ţinênd crucea în mânĭ, de-odată crucea se desfăcù şi casa se umplù de lumină. Inăuntrul crucei de lemn era adecă o altă cruce de diamant, împodobită cu petri scumpe.

A doua di fetiţa învĕlì crucea de nou şi se duse cu ea la Metropolitul ţĕrii. Acesta dete copilei pentru preţiósa cruce două-decĭ de mii de florenĭ. Din aceştia luà dece mii şi-i trimise Turcului ca preţ de rĕscumpărare pentru fiiul stăpânilor sĕi, care căduse ca prisonier în mânile Turcilor. Cealaltă sumă însĕ o predete tînĕrului după ce se întórse acasă. „Acéstă avere ţi-se cuvine ţie“, îi dise fata, „căcĭ a fost agonisită de părinţii tĕi. Eu sunt fată sĕracă. Voiŭ sci purta şi în viitor sarcina sĕrăciei mele?“ Bunĕtatea fetei şi nobleţa ei răpì inima tînĕrului. El se căsĕtorì cu acea nobilă fetiţă, care l'a scăpat din robia turcului şi l'a făcut sĕ fiă cel mai fericit în tótă viéţa sa.

Căile Provedinţei.

Mergeam în călătoriă, însoţit de-un tovarĕş al meu. Către séră ne duserăm la un om sĕrac, dér de omeniă. Acela ne găzduì peste nópte cu bunăvoinţă. La plecare, tovarĕşul meu la drum luà dela bunul om o cupă de aur. Eu îĭ disei: „Prietene! aşa sci tu sĕ rĕsplătescĭ facerea de bine? In loc sĕ fim mulţămitorĭ pentru buna primire, ce am avut'o la dênsul, tu te pui şi-i iai pe sub ascuns lucrurile cele mai scumpe din casă?“

Tovarĕşul îmĭ dise: „Tacĭ şi veneréză căile provedinţei!“

A doua nópte o petrecurăm la un om bogat, dér rĕu. La plecare tovarĕşul meu lăsà cupa de aur la bogatul înreutăţit. Eu nu mĕ putui stăpâni ca sĕ nu-i dic: „Cât de nedrept lucri! iaĭ dela omul bun şi sĕrac şi dai celui rĕu şi bogat!“

El îmĭ dise: „Tacĭ şi veneréză căile Provedinţei!“

In nóptea de-a treia di érăşĭ petrecurăm împreună la un om fórte bun, dér sĕrman. Drept mulţămită pentru buna găzduire, însoţitorul meu aprinse casa bietului om. Cu tóte astea, la plecare bunul om trimise pe unicul sĕu fiu, ca sĕ mérgă cu noi şi sĕ ne arăte calea mai departe. Trecênd noi peste o apă, tovarĕşul meu aruncà de pe punte pe fiiul omului, care se şi înecà numai decât.

După ce vĕdui şi astă nelegiuire, îmĭ pierdui tótă rĕbdarea. „Tiranule, i-am dis eu, cum potĭ sĕ fi atât de sĕlbatic şi fără inimă? Nu ţi-a fost de ajuns, că ai aprins bietului om casa, acum şi pe unicul sĕu fiu îl înecaşĭ în apă?...“

El însĕ de tot cu blândeţe şi liniştit îmĭ dise: „Tacĭ şi veneréză căile provedinţei! Ascultă ce-ţĭ spun: 1) Cupa de aur, ce sciĭ că am lăsat'o la avutul înrĕutăţit, era plină cu otravă şi pentru aceea n'am lăsat'o aicĭ, ca omul bun sĕ guste dintrênsa. 2) Celui sĕrac i-am aprins casa, deóre-ce el va trebui acum sĕ sape la fundamentul ei şi acolo va afla o comóră; 3) Pe unicul sĕu fiiu l'am înecat deóre-ce când avea sĕ fiă mare, ar fi omorît pe tatăl sĕu.“

Dicênd acestea tovarăşul meu se făcù nevĕdut....

George Micşa.
învĕţător.

Despre prăsirea galiţelor.

Găinile comune (de rênd) şi negoţul cu ele.

Găina comună (galus domesticus) e cunoscută cu pene de colóre cât de deosebite şi multe, de mărime mijlocie; creasta ei este de formă diferită, pe când la găinile de specialităţĭ şi creasta este de un óre-care caracter hotărît.

Găina de casă comună are de multeorĭ în loc de creastă *chică*, îndeosebĭ se póte asta vedé în părţile de médă-nópte. Temperatura părţilor de médă-nópte are asupra crestei aşa mare influinţă, cât găinile aduse acolo din ţerile de médă-di cu creastă, în generaţiunea 5—6 îşĭ pierd creasta şi capĕtă chică.

Cocoşul nostru comun de casă are îndeobsce creasta mare stătătóre, crestată, creasta barburie cam mică, penele la grumazĭ sunt de colóre auriă séu roşiatică, códa mare, penele în códă sunt fórte strîmbe şi sclipicióse; are umblet fălos şi îndrăsneţ, cu temperament vioiŭ, are 4 degete la picior.

Găina are creastă mare, statura găinei faţă cu mărimea trupului e jósă, piciórele sunt fără pene.

Găina nóstră comună de casă ouĕ peste an 120—160 de ouĕ, clocesce de 2—3 orĭ; carnea ei e gustósă, se îndestulesce cu puţin şi rabdă atât frigul cât şi căldura. Cocoşii tinerĭ se pot uşor jugăni, fiind-că se desvóltă fórte de vreme; piciórele sunt fără pene, la cele de colóre mai întunecată negru, vinete.

Găinile nóstre comune de casă n'au altă greşélă, decât aceea, că sunt micĭ, uşóre şi aşa în piaţele cel marĭ n'au preţul recerut, pentru aceea avem sĕ purtăm grijă ca sĕ le corcim cu alte soiurĭ de găinĭ aduse din străinătate în ţéra nóstră séu, ceea-ce este şi mai bine, sĕ le înlocuim anume cu soiurĭ străine, când apoi vom ajunge scopul acela, ca din prăsirea găinilor sĕ nu avem numai ouĕle şi carnea trebuinciósă pentru susţinerea casei, ci sĕ putem şi vinde din prăsilă şi a esporta în ţĕrĭ străine atât găinile, cât şi ouĕle.

Astfel vom avé şi noi parte din averea cea mare, ce capĕtă ţéra din esportul lor.

La negoţul ce facem cu găinile, se luăm séma, ca în fiă-cara comună sĕ se afle unul dintre plugarii noştri mai iscusit, care sĕ adune găinile şi puii dela ceilalţĭ şi aşa sĕ le ducă în numĕr mai mare la oraş, ca aşa sĕ nu fiă silită câte-o biată de muere a se duce cu 1—2 părechĭ de găinĭ, pui, séu 10—15 ouĕ la oraş şi sĕ pérdă câte-o jumĕtate de di cu vêndarea lor, în care vreme putea acasă sĕ isprăvéscă ceva pe lângă casă séu sĕ mérgă la lucru pentru simbrie şi aşa sĕ se foloséscă şi de vremea asta, care ar perde-o cu mergerea în oraş. Peste tot plugarii noştri în deosebĭ muerile nóstre, ţĕranele, ar trebui sĕ pricépă odată, că ce însemnéză pierderea timpului; dobânda aceea puţină, ce ar da aceluia, care cumpără şi adună găinile anume în sat, cu mult este mai mică, decât este preţul timpului pierdut prin mergerea de acasă pe la oraş.

Décă s'ar face aşa cele dise mai sus, atuncĭ în fiă-care sat am avé ómenĭ de ai noştri, carĭ s'ar deprinde cu adunarea şi cumpărarea galiţelor în sat, ér în oraşe încă s'ar înfiinţa neguţătorii anume pentru cumpărarea şi vinderea galiţelor, când apoi spiritul neguţătoresc, de care are mare lipsă poporul nostru, s'ar desvolta cu timp şi la el şi prin spiritul acesta s'ar învĕţa a vinde productele sale cu preţ mai mare şi a cumpăra cele de lipsă, tot dela ai lor, prin ce vĕdênd cu ochii s'ar îmbogăţi poporul nostru, lipsit până acum de mijlóce.

Voiŭ scrie şi soiurile de găinĭ importate în ţéra nóstră, de care se folosesc locuitorii în multe locurĭ ale ţĕrii, şi după care au un venit însemnat. Dér şi până când vom ajunge ca poporul nostru sĕ se dedea la prăsirea raţională are sĕ se foloséscă de găinile nóstre de casă comune, şi sĕ prăsésca din ele cât mai mult, ca sĕ aibă ce vinde din ele şi îndeosebĭ ouĕle.

Găina ardeleană.

Găina ardeleană este un soiu anumit, necunoscut până acuma nicăirĭ afară de Ardeal, de unde în timpul din urmă se esportéză în ţĕrĭ străine, cu banĭ scumpĭ, ca un soiu economic fórte folositor. Soiul acesta de găinĭ are grumazii de tot golaşĭ, fără pene şi roşii, începênd dela cap în jos până la guşe, care împregiurare nu le dă la cea dintâiŭ privire o înfăţişare plăcută. Acésta e causa, că pe lângă tóte însuşirile bune, nu are trecerea recerută nicĭ în patria sa restrînsă.

Este de mărime de mijloc, cu pene strinse laololtă, cu creasta comună, piciórele sunt fără pene; penele pe trup sunt de colóre atât de deosebită, ca şi a găinei comune de casă.

Folósele economice ale acestor găinĭ sunt:

1) Că are o natură de tot vînjósă, sufere orĭ-ce schimbare de vreme, şi póte trăi pe orĭ-şi-ce pămênt, adecă atât în părţĭ muntóse, cât şi pe şes. 2) Se prăsesce uşor şi se desvóltă iute. 3) Are multă carne. 4) Ea ouĕ fórte bine, într'un an căpĕtăm dela ea 130—150 ouĕ, care au o greutate mai mare de 60 grame şi sunt fórte gustóse. 5) Sunt mame şi conducĕtóre de tot bune, îşĭ caută nutremêntul cu sîrguinţă prin orĭ-ce loc, nu ne putem însĕ încrede la clocirea lor, dér după ce au clocit, şed cu statornicie şi putem fi liniştiţĭ pentru reuşita scóterii puilor. 6) Dintre ouĕle ei mai nicĭ-unul nu este sterp, ceea ce nu putem dice despre celelalte soiurĭ de găinĭ.

Soiul acesta de găinĭ în Ardeal e mai acasă şi mai mult cunoscut şi aicĭ e şi lăţită părerea în popor, că găinile aceste pleşuge la grumazĭ sunt aduse de vechii Romanĭ.

In tot casul avem în găinile acestea un soiu economic fórte folositor, de tot acomodate pentru ouat, pentru care împregiurare a şi hotărît stăpânirea, ca găinile aceste folositóre sĕ se ţină în pepineria de galiţe a institutului agronomic din Cluş-Mănăştur, de unde se pot căpĕta de prăsire pentru lăţirea acestui soiu.

(Va urma). *Iuliu Bardosy.*

Intre pretinĭ.

Audit din popor de Ión *Cârca*, invĕţ. în Cusdrióra.

— Insuratute-ai mĕi?

— Insurat.

scăderea şi *paguba* naţiunilor conlocuitóre de alt sânge şi de altă rassă, afară de Jidovĭ, carĭ sciu sĕ speculeze chiar şi cu cele mai sfinte şi nobile simţĕminte şi la carĭ de obiceiŭ *patria şi idealul e geschäft!*

Ungurul nu póte **asimila**, el póte numai **intimida**, (înfrica) mai ales décă mai are la spate şi baionetele austriace, precum le are astădĭ.

Intre *asimilare* şi *intimidare* e o mare deosebire! Acésta au probat'o Jidovii dela Arad pe la sfîrşitul anului 1849, când cu mic cu mare, s'au presentat înaintea generalului *Haynau* cu o petiţiune, în care arătau, că numai de **frică** şĭ-au maghiarisat mai înainte numele şi astfel îl rugau sĕ le redée érăşĭ pe Lillienstein în loc de Razsavölgyi, Hirsch în loc de Szarvasy şi Grünfeld în loc de Zöldmezey etc., declarând pe cinstea lor, pe care n'o au, că vor fi întot-déuna cu acela care are *puterea*, orĭ-care ar fi ea şi orĭ de unde ar venì acéstă *putere*, căcĭ aşa glăsuesce Talmudul perfecţionat de Hahamĭ şi Rabinĭ.

Mugur mugurel.

Popórele vechimei.

Tablourĭ istorice, prelucrate din germ. de *A. B.*

Indii.

1. ŢERA. India se desparte de trunchiul Asiei prin uriaşul şir al munţilor Himalaya, care se estinde în partea nordică a ei; de celelalte părţĭ ea este încungiurată mai cu sémă de oceanul indic, şi astfel forméză o lume cu totul separată. India este udată cu îmbelşugare de rîurile Ganges, Indus şi altele; apropierea mării şi a munţilor celor înalţĭ contribue la îmblândirea climei sale, care altfel ar fi de tot ferbinte. Pămêntul binecuvêntat al acestei ţĕrĭ produce fără multă ostenélă o mulţime de producte preţióse.

2. IMIGRAŢIUNE, RĔSBÓIE, CASTE ŞI RELIGIUNE. In acéstă ţéră roditóre venìră cu vre-o 2000 anĭ înainte de Christos prin pasurile munţilor din partea nordvestică *seminţii arice*, o luară pe Ind în jos şi se aşedară în ţéra celor 5 rîurĭ (Penciab). Pe timpul acesta se scrise *Rig-Veda*, cea mai vechiă din cele 4 cărţĭ sfinte (Vede) ale Indilor. Aceste cărţĭ sunt scrise în limba *sanscrită* şi numele lor însemnéză „sciinţă“. Rig-Veda este o oglindă a culturei arice din timpurile acelea vechĭ; ea conţine himnurĭ pline de vioiciune şi de dorinţa de pribegire. Arii imigraţĭ trăiau împărţiţĭ în grupe mai micĭ sub conducerea fruntaşilor; căpeteniile familiilor erau tot-odată şi preoţĭ. Inţelepţii, cântăreţii şi acei ce sciau şi rosteau rugăciunĭ, erau ţinuţĭ în mare cinste, dér o tréptă preoţéscă deosebită nu era în acele timpurĭ.

Pe la anul 1500 Arii, carĭ se 'nmulţiseră fórte tare, pĕtrunseră spre rĕsărit şi cuprinseră şi ţéra rîului Ganges. Locuitorii cei vechĭ ai ţĕrii, „*Dravidii*“, carĭ erau de colóre închisă, fură parte supuşĭ, parte trebuiră sĕ se retragă în ţinuturile muntóse. Luptele din timpul acesta sunt descrise în poema „*Mahâbhârata*“, în care se povestesce stingerea unui neam de eroi. Ceva mai târdiu s'a creat eposul „*Râmâyana*“, în care se laudă ascultarea, iubirea şi jertfirea de sine. Printre cântecele pe larg espuse, de cuprins rĕsboinic, sunt întreţesute gingaşe povestirĭ, ca „Nal“ şi „Damayanti“ şi „Savitri“, în care se preamăresce în modul cel mai minunat credinţa femeéscă. In asemenea timpurĭ rĕsboinice căpeteniile familiilor nu mai aveau răgaz sĕ-şĭ vadă de datorinţele lor preoţescĭ şi astfel se formă o clasă deosebită a preoţilor, care îşĭ câştigă influinţă şi putere din ce în ce mai mare la Arii cei evlavioşĭ. In locul vieţii nomadice de până acum Arii începură a se deda la lucrarea pămêntului şi-şĭ făcură locuinţe statornice; pacea luà locul espediţiunilor rĕsboinice. Acum se formară state marĭ stăpânite de principĭ moştenitorĭ.

Alcătuindu-se clasa preoţilor, tot poporul începù sĕ se împartă încetul cu încetul cu mai multe *caste*, până când (pe la a. 600 în. de Chr.) preotul *Manu* hotărî în cartea sa de legĭ pentru tot-déuna îm-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— O, bine-ai umblat!
— Bine şi nice prea.
— Da cum aşa?
— Am luat o mută.
— O, rău ai umblat!
— Rău şi nice prea, că mi-o dat o vacă cu ea.
— O, bine-ai umblat!
— Bine şi nice prea, că o murit vaca.
— O, rău ai umblat!
— Rău şi nice prea, că am scos său din ea.
— O, bine-ai umblat!
— Bine şi nice prea, că o umblat muta şi o vărsat săul.
— O, rău ai umblat!
— Rău şi nice prea, că s'o dus şi muta cu el.

Literatură.

Din Caransebeş primim următórele piese musicale: **„Christos a înviat“** şi pricésna: **„Cu trupul lui Christos“**, melodii bisericescĭ arangiate pentru cor mixt de şése vocĭ, de *A. Sequens*. Amêndouĕ împreună costă 50 cr. — **„Frumósa copiliţă“** poesiă de V. Alexandri, compusă pentru cor de bărbaţĭ de *Antoniu Sequens*. Preţul 50 cr. Tóte aceste piese se află de vêndare numai la *Tipografia şi librăria diecesană în Caransebeş*.

*

In editura *„Tipografiei „Aurora“ A. Todoran“* din Gherla (Szamosujvár) a apărut: **„Predice pentru Duminecile de peste an**, compuse şi lucrate după catechismul lui Decharbe, de *Vasiliu Christe*, preotul S. Giurtelecului şi al Lompertului. Tom II. Dela Dumineca a XI-a după S. Rosalii până la Dumineca Vameşului“. — Format mare 8⁰, cuprindênd vre-o 26 predice. Preţul 80 cr. (plus 5 cr. porto).

In editura aceleeaşĭ Tipográfii a apărut: **Bocete, adecă Cântărĭ la morţĭ**, adunate de *Ioan Pop Reieganul*. Format protativ de 188 pag. cuprindênd peste 70 de versurĭ séu „bocete de care cântă diecii pentru plată“ şi „bocete de care cântă nemurile mortului“. Un esemplar trimis plătit costă 40 cr.

*

In „Tipografia Diecesană“ din Gherla a apărut: **„Viéţa după mórte séu Nemurirea sufletului** dedusă din misteriul fiinţei omenescĭ şi deşertăciunea celor trecătóre, de I. P. *Ediţiunea II*, corectată şi amplificată“. Form. 8⁰ de 163 pag. Se póte procura dela „Tipografia Diecesană“ din Gherla (Szamosujvar) precum şi dela librării cu preţul de 50 cr. plus 5 cr. porto. Este o carte morală, cuprindênd învĕţătorĭ înălţătóre, menite a da sufletului creştinesc tărie şi mângâiare. Prima ediţiune a avut o trecere fórte mare, aşa că curênd după tipărire s'au vêndut tóte esemplarele. Imprejurarea acésta vorbesce destul de elocvent pentru valórea cărţii. Avem de adăugat numai, că ediţiunea a doua, apărută acum, se presentă mai bine ca cea dintâiu, fiind corectată şi amplificată.

*

Din Cluşiu ni-se anunţă, că d-ra *Rosalia N. Pop*, învĕţătóre diplomată în lucrul de mână, a pus sub tipar o carte intitulată: **„Instrucţiune pentru a învĕţa desemnul de croit fără de instructor“.** Un esemplar va costa 80 cr., séu 2 francĭ. Abonate cel puţin trei esemplare de-odată se capătă esemplarul cu 60 cr. séu 1 franc 50 banĭ. Atragem atenţiunea mai ales a părinţilor de familiă şi a femeilor în genere asupra acestei scrierĭ, până acum aprópe singură în felul său la noi. Abonamentele sunt a se trimite până la 1 Maiu n. c., când se va espeda opul, la adresa: Rosalia N. Pop in Cluşiu (Kolozsvár,) — (Haas-palais.)

*

Pentru cei ce voiesc sĕ jóce teatru am scos în broşură separată frumósa comediă în trei acte **Săpătorul de banĭ**, localisată de *Antoniu Popp*, — e o piesă instructivă, uşóră şi fórte potrivită pentru popor. Broşura conţine 42 pagine şi se află de vêndare la Tipografia *„A. Mureşianu“*, în Braşov pentru preţul de 12 cr. Trimisă prin postă 14 cr.

*

Au apărut de sub tipar: *„Irmosul Paştilor“*, compus pentru 3 vocĭ femeescĭ de *Tim. Popovicĭ*. Preţul 50 cr. Acest irmos se póte esecuta de cor de şcolarĭ, eventual şi de cor de bărbaţĭ.

POŞTA REDACŢIUNEI.

Unui necunoscut. Braşov. Numerĭ singuraticĭ din „Gaz. Transilv.“, ce trimiteţĭ din când în când la adresa d-lor Rădulescu & Russet în Brăila, se înapoéză regulat Redacţiunei nóstre şi nu ajung la destinaţiune. Pentru România este a se pune marcă de 3 cr. şi nu de 1 cr., cum puneţĭ D-vóstră.

Lângă Mociu. Faţă cu functionarii volnicĭ şi inconscii de datorinţa lor nu trebue sĕ fiţĭ cruţătorĭ. Când fisolgăbirĕul dela Mociu şĭ-a permis *sĕ numéscă însu-şĭ* pe primar, prin acésta el a călcat legea şi drepturile poporului „în mod brusc şi grobian“. Aveţĭ datorinţa a-l trage la respundere şi a-l denunţa lumei pentru acéstă *tărădelege* a lui, ér nu a căuta sĕ-l linguşiţĭ. In casurĭ de acestea, capul plecat întot-déuna îl taie sabia.

D-lui Fl. şi soţĭ în Şieul-mare Nu este în interesul causei de-a mai resuscita acum lucrurile din trecut. Adevĕrata stare a lucrului se va putea constata mai târdiu. De-ocamdată vĕ sfătuim sĕ căutaţĭ a linişti spiritele şi a repara pe cât se póte greşelile din trecut, aducênd la calea adevĕrului şi pe cei ce au rĕmas încă în rătăcire. După ce veţĭ isbuti a şterge pata, veţĭ putĕ păşi în faţa publicului român cu fruntea deschisă. Până atuncĭ însĕ staţĭ pe loc.

Călendarul sĕptĕmânei.

MARTIE. are 31 ḑile. GERMÊNAR.

Ḑilele	Călend. Iul. v.	Călend. Gregor.
Dum.	30 5 P. Ioan d. Scă.	11 Florii. Leone
Lunĭ	31 C. Ipate ep. Gan	12 Julius
Marţĭ	1 C. n. Maria Eug.	13 Iustinus
Mer.	2 Mart. Titu	14 Tiberiu
Joi	3 Cuv. Nicita	15 Olimpia
Vin.	4 Cuv. p. Georgiu	16 Irina
Sâm.	5 M. T. şi Agat.	17 Rudolf

Bursa de Bucurescĭ

din 7 Aprilie n. 1897.

Valorĭ	Dobênda.	Scad. cup.	Cu banĭ gata
Rentă română perpetuă 1875	5%	Apr.-Oct.	104.3/4
Renta amortisabilă	5%	„ „	100.—
„ „ (Impr. 1892 . . .	5%	Ian.-Iul.	99.1/2
„ „ din 1893	5%	„ „	99.—
„ „ 1894 int. 6 mil.	5%	Apr.-Oct.	96.—
„ „ (Impr. de 32. 1/2 mil.	4%	Ian.-Iulie	86.—
„ „ (Impr. de 50 mil.	4%	„ „	86.3/4
„ „ (Imp. de 274 m. 1890	4%	„ „	87.1/2
„ „ (Imp. de 45 m. 1891	4%	„ „	86.3/4
„ „ (Im. de 120 iul. 1894	4%	„ „	86.3/4
„ „ (Im. de 90 mil. 1896	4%	„ „	86.3/4
Oblig. de Stat (Conv. rurale).	6%	Mai-Nov.	101.3/4
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10	„ „	295.—
Oblig. comunei Bucurescĭ 1883	5%	Ian.-Iul.	96.1/4
„ „ „ din 1884	5%	Mai-Nov.	—.—
„ „ „ din 1888	5%	Ian.-Dec.	—.—
„ „ „ din 1890	5%	Mai-Nov.	97.—
Scrisurĭ fonciare rurale . . .	5%	Ian.-Julie	92.—
„ „ urbane Bucurescĭ	6%	„ „	—.—
„ „ „ „	5%	„ „	88.—
„ „ „ Iaşĭ . .	5%	„ „	84.—
Oblig. Soc. de basalt artificial	6%	„ „	—.—
	v. N.		
Banca Rom. ult div. fr. 12.81	500	150 v.	—.—
Banca Nation. ult. div. 86.—	500	într. v.	1765
Banca agricolă	500	150 v.	212.—
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	într. v.	448.—
Naţionala de asig. ult. div. 43 lei	200	„ „	488.—
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 30	250	„ „	350.—
Soc. Rom. de Constr. ult. div. 15 l.	250	„ „	180.—
Soc. Rom. de Hârtie ult. —	100	„ „	—.—
„Patria“ Soc. de asig. ult d. 4 lei	100	„ „	115.—
Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0	200	„ „	—.—
„ „ „ „ 2 em. u. d. 0	100	„ „	—.—
Soc. de fur. militare u. d. 60 lei	300	„ „	—.—
„Bistriţa“ soc. p. f. hârtii 30 %	[illegible]	„ „	—.—
Societ. p. const. de Tramways	50	„ „	—.—
20 francĭ aur			—.—

SCOMPTURĬ:

Banca naţ. a Rom.	5%	Paris	2%
Avansurĭ pe efecte	6%	Petersburg . .	4 1/2 %
Casa de Depunerĭ	5 1/2	Berlin	5%
Londra	4%	Belgia	3%
Viena	4.—	Elveţia	4 1/2

Târgul de rimătorĭ din Steinbruch.

Starea rimătorilor a fost la 5 Aprilie de 18804 capete, la 6 Aprilie au intrat 1040 capete şi au esit 285 capete rămânênd la 7 April un numĕr de 19559 capete.

Se notéză marfa: **ungurésca** vechea grea dela —.— cr. până la —.— cr. marfă ungurésca tineră grea dela —.— cr., până la —.— cr., de mijloc dela —.— cr. până la —.— cr. uşóră dela —.— cr. până la —.— cr.

Cursul la bursa din Viena.

Din 9 Aprilie 1897.

Renta ung. de aur 4%	121.75
Renta de corône ung. 4% . . .	99.35
Impr. căil. fer. ung. în aur 4 1/2 %.	122 50
Impr. căil. fer. ung. în argint 4 1/2 %	101.25
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	120.50
Bonurĭ rurale ungare 4% . . .	97.50
Bonurĭ rurale croate-slavone . .	97.50
Imprum. ung. cu premii . . .	153.—
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Segedin.	139.—
Renta de hârtie austr.	101.25
Renta de argint austr.	101.30
Renta de aur austr..	122.65
Losurĭ din 1860	142.—
Acţii de ale Băncei austro-ungară.	937.—
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	386.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	349.50
Napoleondorĭ	9.51
Mărcĭ imperiale germane . . .	58.62 1/2
London vista	119.50
Paris vista	47.55
Rente de corône austr. 4% . .	101.10
Note italiene.	45.20

Cursul pieţei Braşov.

Din 10 Aprilie 1897.

Bancnote rom. Cump.	9.44	Vênd.	9.46
Argint român. Cump	9.41	Vênd.	9.43
Napoleon-d'orĭ. Cump.	9.48	Vênd.	9.51
Galbenĭ Cump.	5.55	Vênd.	5.60
Ruble Rusescĭ Cump.	126.—	Vênd.	—.—
Mărcĭ gemane Cump.	58.50	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ Cump.	10.60	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%	100.75	Vênd	101.75

Preţurile cerealelor din piaţa Braşov.

Din 9 Aprilie st. n. 1897.

Mĕsura séu greutatea	Calitatea.	Valuta austr. fl.	cr.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	5	80
„	Grâu mijlociu . .	5	50
„	Grâu mai slab . .	5	30
„	Grâu mestecat . .	3	60
„	Sĕcară frumósă . .	3	80
„	Sĕcară mijlociă . .	3	50
„	Orz frumos . . .	3	60
„	Orz mijlociu . . .	3	30
„	Ovĕs frumos . . .	2	60
„	Ovĕs mijlociu . .	2	30
„	Cucuruz	3	30
„	Mălaiu	3	80
„	Mazăre	6	—
„	Linte	12	—
„	Fasole	6	—
„	Sĕmênţă de in . .	7	50
„	Sĕmênţă de cânepă .	5	60
„	Cartofĭ	—	65
„	Măzăriche	—	—
1 kilă	Carne de vită . . .	—	45
„	Carne de porc . . .	—	49
„	Carne de berbece . .	—	—
100 kil.	Sĕu de vită prospĕt	21	—
„	Sĕu de vită topit	32	—

Domnii abonenţĭ, carĭ încă nu şĭ-au reînoit abonamentul, sĕ binevoiéscă a-l reînoi neamânat, ca sĕ nu li-se întrerupă regulata espedare a ḑiarului.

Administraţiunea
„Gazetei Transilvaniei“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

părţirea poporului în caste, supremaţia preoţilor şi despoţia. După acéstă carte, din gura ḑeului celui mai însemnat, Brahma, s'au făcut *Brahmanii*, adecă ómenii cunoscĕtorĭ de scrisóre, de cântărĭ şi de aducerea jertfelor; din braţele lui Brahma s'au făcut *Kşatrija*, adeca ostaşii; din şoldurile lui: *Vaişja*, adecă plugarii şi meseriaşii; din piciórele lui: *Şudra* séu servitorii. Acestea erau cele patru caste, în care se împărţia poporul indic şi care se moşteniau din tată în fiu. Necuraţĭ, fără nicĭ un drept şi cu totul despreţuiţĭ erau *Paria*.

Deosebitele caste erau despărţite unele de altele printr'o mulţime de prescrierĭ. Religiunea indică s'a desvoltat de Brahmanĭ în mod fantastic; numĕrul ḑeilor se urca la milióne. Ḑeul cel mai superior, sufletul lumei întregĭ, era *Brahma*, care împreună cu *Vişnu*, care a devenit de mai multe-orĭ om, şi cu *Siva*, care caută sĕ strice tóte, forma treimea sfântă (trimûrti) a Indilor. *Indra* era ḑeul drăgălaş al cerului albastru şi al aerului; *Agni* era ḑeul focului; *Varuna* ḑeul mării; *Iama* vestitorul morţii şi judecătorul morţilor. Natura întregă era împoporată cu ḑei, spirite şi nimfe; de-asemenea se cinstiau şi *spiritele străbunilor*. Ḑeilor li-se făceau rugăciunĭ şi li-se aduceau jertfe; afară de aceea chinuirea de sine se credea, că este plăcută ḑeilor. Brahmanii aveau cheile raiului şi ale iadului, şi vătĕmarea lor se pedepsia cu cele mai aspre pedepse.

Nenumĕrate erau regulile despre curăţenia esternă şi internă, şi călcarea lor aduceau după sine diferite pedepse sufletescĭ, ca d. e. închiderea sufletului într'un trup de animal. Se formă învĕţătura despre metempsihosă şi despre curăţirea sufletului prin renascerĭ dureróse, introduseră pocăinţele cele mai nesocotite, se lăţi obiceiul de a se arde vĕduvele după mórtea soţilor lor, etc.

3. BUDDHA. Clima cea ferbinte, bogăţia productelor pământului, împărţirea în caste şi nenumăratele regulĭ religióse, precum şi puterea prea mare a preoţilor făcură, ca poporul cel talentat al Indilor sĕ cadă tot mai mult în neactivitate, nepăsare şi slugărnicie. Ómenii se retrăgeau din viaţa publică şi-şĭ vedeau numai de afacerile lor particulare, fiă-care căuta sĕ ducă o viéţă cât mai liniştită. Mulţĭ se retrăgeau în pădurĭ şi trăiau ca pustnicĭ, credênd, că printr'o astfel de viéţă şi prin chinuirea trupului se vor face plăcuţĭ ḑeilor. Orĭ şi ce bucuriă, precum şi pofta de lucru dispărû, şi între Indĭ se lăţi următórea părere nefericită: „Viaţa este un lanţ neîntrerupt de suferinţe; mai bine este a-te lĕpăda de ea“.

Pe când asemenea idei prinseseră rădecinĭ între Indĭ, se ivi în India nordică pe la anul 600 înainte de Christos un fiiu de rege, căruia ĭi se dete numele de *Buddha* séu înţeleptul. Acesta vĕḑênd netrebnicia învĕţăturilor brahmanice şi convingêndu-se despre deşertăciunea lucrurilor pământescĭ începû sĕ predice „legea îndurărei pentru toţĭ ómenii“. „Nu prin forme dinafară, — ḑicea el, — ci prin înfrênarea poftelor, prin stăpânirea spiritului asupra simţurilor, prin sĕrăciă şi castitate (curăţenia de năravurĭ) póte ajunge sufletul la „Nirvana“, adecă într'o linişte plină de fericire. Toţĭ ómenii sunt fraţĭ. Egoismul este duşmanul cel mai mare al păcii; porunca cea dintâiŭ este mila faţă cu toţĭ ómenii“.

Acéstă învĕţătură simplă fŭ primită cu însufleţire de poporul apăsat, deóre-ce ea micşora fórte mult şi deosebirea de caste. Ucenicii lui Buddha desvoltară învĕţăturile lui, îl puseră între ḑei, făcură pentru rĕmăşiţele sale pământescĭ temple mărețe, ridicară o mulţime de mănăstirĭ şi întocmiră ordine călugărescĭ şi o preoţime numĕróşă. Dintre temple se distingeau mai cu sémă cele săpate în stâncĭ din insula *Elefante* de lângă Bombay şi cele dela *Ellora*; aceste temple pun şi astăḑĭ în uimire pe călĕtorĭ.

In vécul al 7-lea după Christos se începû în India anterióră o luptă crâncenă între buddhism şi brahmaism. Brahmaismul rĕmase biruitor. In Tibet, China şi India posterióră însĕ se lăţi religiunea lui Buddha, pe care o au şi astăḑĭ locuitorii din aceste ţĕrĭ. Intre anii 700—1000 d. Chr. pĕtrunseră Mohamedanii în India şi înfiinţară împĕrăţii puternice. Astăḑĭ India se află sub stăpânirea Englesilor.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

din 7 Aprilie n. 1897.

Semințe	Calitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogr. dela	pănă
Grâu Bănățenesc	81	7.95	8.—
Grâu dela Tisa	81	8.—	8.05
Grâu de Pesta	81	7.95	8.—
Grâu de Alba-regala	81	8.—	8.05
Grâu de Bácska	81	8.05	8.10
Grâu ung. de nord	81	.—	.—

Semințe vechi ori noue	soiul	Calitatea per Hect.	Prețul per 100 chilgr. dela	până
Sécară		70—72	6.15	6.20
Orz	nutreț	60—62	4.25	4.55
Orz	de vinars	62.64	5.20	6.—
Orz	de bere	64.66	6.50	8.—
Ověs		39.41	5.85	6.35
Cucuruz	bănăț.	75	.—	.—
Cucuruz	altu soiu	73	.—	.—
Cucuruz	"	—	.—	.—
Hirișcă	"	—	—.—	—.—

Productediv.	Soiul	Cursul dela	până
Sem. de trif.	Luțernă ungur.	42.—	48.—
—	transilvană	—.—	—.—
—	bănățénă	—.—	—.—
"	roșiă	25.—	28.—
Oleu de rap.	rafinat duplu	—.—	—.—
Oleu de in		—.—	—.—
Uns. de porc	dela Pesta	55.—	55.50
"	dela țéră	—.—	—.—
Slănină	svêntată	50.—	51.—
"	afumată	54.—	55.—
Sěu		—.—	—.—
Prune	din Bosnia în buți	19.75	20.25
"	din Serbia în saci	18.75	19.—
Lictar	slavon neu	22 25	22.75
"	bănățenesc	20.25	20.75
Nuci	din Ungaria		
Gogoși	ungurești		
"	sêrbești		
Miere	brută	—.—	—.—
"	galbină strecurată	—.—	—.—
Ceară	de Rosenau	—.—	—.—
Spirt	brut	—.—	—.—
"	Drojdiuțe de spirt	—.—	—.—

Prețul pe 100 chilograme.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

Cursul iosurilor private

din 7 Aprilie 1897

	cump.	vinde.
Basilica	6.90	7.30
Credit	200.—	201.—
Clary 40 fl. m. c.	57.50	58 50
Navig. pe Dunăre	146.—	152.—
Insbruck	27.—	27.80
Krakau	25.30	26.30
Laibach	21.75	22.75
Buda	60.25	61.25
Palffy	58.50	59.50
Crucea roșie austr.	19 40	20.40
dto ung.	10 50	11.50
dto ital.	12 25	12.75
Rudolf	25 —	27.—
Salm	69.—	70.—
Salzburg	25.75	26 75
St. Genois	73 —	74.—
Stanislau	42.—	45.—
Trieitine 4½% 100 m. c.	146.—	152.—
dto 4% 50	69.—	73.—
Waldstein	60.—	63.—
dto de 10 franci	—.—	—.—
Banca h. ung. 4%	122 50	123.—

Stofe veritabile din Brünn,

pentru

Sesonul de Primăvară și Vară.

Un Coupon de 3.10 metri lungime, complet pentru o garnitură de haine bărbătesci (roc, pantaloni și giletcă) **costă numai**

fl. 4.80 stofă bună
fl. 6 — „ mai bună
fl. 7.75 „ fină
fl. 9. — „ mai fină
fl. 10.50 „ fórte fină

lână curată.

Un coupon pentru haine de salon fl. 10.— Stofe de pardiseuri, loden pentru turiști, Kammgarn fin și alte postavuri, trimite cu prețurile fabricei depoul renumitei fabrici de postav

Siegel—Imhof în Brünn.

— **Mostre gratis și franco.** —

— Garantéză liferația tocmai ca mostra. —

A comanda Stofe **direct** dela sus numită firmă este **fórte avantagios** în tóte privințele; **asortiment mare**, prețuri fixe și ieftine, executare promptă și a comandelor mici etc. etc.

1184, 9 45

ÎNTEMEIATĂ la 1887. **„VICTORIA“** ÎNTEMEIATĂ la 1887.

IMSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: ARAD,

casa proprie, calea Archiducele Iosif Nr. 2.

Capital de acții: fl. 300,000. Fond de reservă: fl. 100,000.

Depuneri: fl. 1.000,000. Circulația anuală: fl. 15.000,000.

Primesce depuneri spre fructificare după care solvesce 5% interese fără privire la terminul de abdicere.

Dare de venit după interese încă o solvesce institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la **fl 1000** se restituesc îndată la presentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuesc momentan după sosirea comandei.

Direcțiunea institutului.

GARÓFE splendide renumite

din Klattau (Boemia),

fórte frumóse invoalte, și care înfloresc mereu, oferéză subscrisul: 12 bucăți în 12 specii, cu **2 fl. 25 cr.**, 25 bucăți în 25 specii **3 fl. 50 cr.**, 50 bucăți în 50 specii **6 fl.**, 100 bucăți de 100 specii **12 fl.** — Fără numire și descrierea colórei cu 50% mai ieftine.

Garófe de grădină în colori diferite, frumóse învoalte: 12 bucăți **1 fl. 20 cr.**, 100 bucăți **9 fl.**

JOH. SPATH, Nelkencultur

Klattau (Böhmen).

Lista de prețuri se espedéză gratis.

1244 z—6

Mașini de cusut Wertheim

cu înpunsătură duplă.

Cadou potrivit de Crăciun

fabricat german de clasa primă.

Pentru casă și meseriași liferez loco **Viena** în tóta monarchia Austro-Ungară.

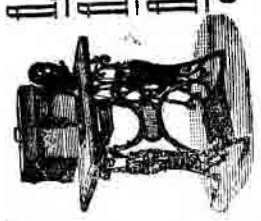

Mașină de picior brat înalt. **fl. 35.50**

Mașină de mână brat înalt. **fl. 31.50**

Mașini cu cora-rabinte rotunde. **fl. 49.—**

Garanție 5 ani.

Timp de probă 30 dile.

Ori ce mașină, care în durată de 30 dile nu se va dovedi de bună, o primesc indărět pe spesele mele.

Prețul curant și mostre cu-sute stau la disposiția

Casa de export Mașini de cusut **Louis Strauss,** firma protocolată la tribunal comerc.

Liferantul reuniunei a amploiaților de stat.

Wiena, IV., Margarethenstrasse „Nr. 12 b/e.“

Adrese ale cumpărătorilor, cu învoirea lor se publică.

1239.2—5

Cine bea **Kathreiner** Cafeaua de maltă Kneipp

Me-'mi place mai mult!

Toți cari doresc a-'și conserva și întări sănătatea și totuși sě nu renunțe la obicinuita și plăcuta folosință de cafea. Pentru-că un adaus de cafea Kathreiner delatură efectul dăunos sănătății ce-'l produce folosința cafelei de boane.

Toți aceia, a căror bună disposiție este jignită prin ceva. Îndeosebi la cei-ce sufer de stomach și nervi s'a dovedit folosința de cafea Kathreiner pură în mii de casuri ca cea mai bună beutură și cea mai ușoară de mistuit.

Toate femeile și toți băieții, pentru a căror debilă constituție cafeaua Kathreiner este foarte ușor suportabilă, care pură sau și amestecată cu cafea de boane devine o beutură de un gust plăcut și predilect.

Toți aceia, cari vor sě cruțe în gospodărie și totusi sě aibă o cafea bună și sănětoasă. Aceasta o poate oferi pentru ori-și-cine, pe placul tuturor singură numai cafeaua lui Kathreiner ca adaos la cafeaua de boane sau pură.

Kathreiner cafeaua de maltă Kneipp

este o adevărată cafea de sănětate și familie, prin care prin un mod de fabricațiune al lui Kathreiner aprobat în toate țerile și de cele mai mari autorități, se dă cafelei de boane un gust admirabil. Cafeaua Kathreiner împreună gustul exotic al cafelei de boane cu cunoscutele calități sanitare a cafelei indigene de maltă.

Rugare: Pentru de a nu fi sedus și înșelat sě se considere, ceteacă cu grije cele imprimate pe pachetul original cu inscripția *„Kathreiner“*.

Pachete fără numele **Kathreiner** nu sûnt veritabile.

O specialitate naturală neprețuibilă

este apa minerală alcalin-accidă bicarbonată

Isvorul „MATILDA“ de Bodok,

care după experiențele făcute sau dovedit ca **o apă medicinală** prea eficace și plăcută, mai ales: **la conturbări de mistuire, maladiele stomacului, a rinichilor, a beșicii udului** și **ale organelor respiratóre** etc.

Borviz de primul rang

care prin limpezitatea sa rară și prin conținutul seu mare în acid carbonic natural — de un gust și efect prea plăcut și binefăcětor — va îndeplini chiar și pretensiunile cele mai delicate, ca cum nici o altă apă minerală.

DEPOSIT PROPRIU în Brașov: strada Căldărarilor Nr. 68, în **Sibiiu, Sighișóra** și în **Alba-Julia:** la D-l I. B. Misselbacher sen., în **Cluj:** la Segesváry és társai, în **Deva:** la Balog Gyula, în **Orești:** la Németh János.

Cu tótă stima:

1025,65—100

Administrațiunea isvorului „MATILDA.“

JOSEF GYÖRGY,

(comit. Háromszék). **Bodok.** (Transilvania).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Chiar acum au apărut

PREDICE

pentru Dominecele de preste an,

compuse și elucrate după Chatechismul lui Decharbe,

de VASILIU CRISTE preot.

TOMUL II.

Dela Domineca XI. după Sf. Rosalĭ, până la Dom. Vameșului.

Prețul unui esemplar espedat franco e 85 cr.

Și

BOCETE,

adecă **Cântărĭ la morțĭ,** adunate de Ioan Pop Reteganul.

Prețul unui esemplar espedat franco e 40 cr.

A se adresa la: **Tipografia „Aurora" A. Todoran**

în Gherla — Szamosujvár.

Zacherlin

are efect miraculos! Nu există alt mijloc de a prăpădi orĭ și ce **insecte,** de aceea îl laudă milióne de cumpărătorĭ; și e fórte cautat. Semnele sunt: 1) Sticla sigilată. 2) Numele: „Zacherlin."

Se află de vêndare: în Brașovŭ: La Domnii *I. L. et A. Hesshaimer, Heinrich Zinz, Dimitrie Eremias nepoții, Emil Por, Karl Irk, Julius Müller, Carol Schuster* farmacist, *Teutsch et Tartler, N. Grădinar, Eduard Kugler* farm., *Julius Hornung* farmacist, *Heinrich G. Obert, Ferdinand Jekelius* farmacist, *Victor Roth* farmacist, *Heinrich Wagner, Karl Harth, Rudolf Stingl, Ioan Dușoiu et Fiu, Fritz Geisberger, Fritz Czekely, Lazar & Verzar.* — În Făgăraș: La Domnii: *Iohann P. Hermann, R. G. Romonțianu, I. Iarosch, Heinrich Schul, Alexander Nehrer, Jacob Fleisig.* — În Cohalm: La Domnii: *Ernst Wolff, Eduard Victor Melas* și unde sunt afișate placate.

Stofe veritabile de Brünn.

Un coupon 3.10 mtr. lung, suficient pentru 1 garnitură de haine bărbătesci costă numai

fl. 3.10 stofă bună
fl. 4.10 „ „
fl. 4.80 „ „
fl. 6.— mai bună
fl. 7.75 fină
fl. 9.— mai fină
fl. 10.50 fórte fină

lână curată.

Un coupon haine de salón fl. 10. — Stofe pentru Pardesiurĭ, Loden, Peruvienne, Doskings, Stofe pentru haine de amploiați de stat și căi ferate, Kamgarn fin, Cheviots etc. trimite cu prețurile fabricei, recunoscut ca solid și real.

Depositul fabricei de postav **KIESEL-AMHOF în BRÜNN.**

Mostre gratis și franco. — Liferație după mostre.

P. T. public se face atent că cumpărând direct dela fabrică are mai mare avantagiu ca dela alții. Firma KIESEL-AMHOF în BRÜNN trimite stofele **cu prețurile fabricei** fără adaos séu rabatul mare ce-l socotesc cróitorii.

OCASIUNE!

PREȚURĬ REDUSE.

Deschidere de Magazin.

Imĭ permit a aduce la cunoscința On. public, că **de adi în colo, am luat asupră-mĭ prăvălia de modă a lui Temesvári István,** din strada Vămii, și **am și deschis.**

Și prin cumpărarea de marfă fórte convenabilă, sunt în plăcută posiție de a vinde diferite **stofe** de **primăvară** și alte **articole, Confecțiune** și **umbreluțe de sóre** cu prețurile cele mai reduse.

Imbrăcăminte de copii, șiopcuție, bluze, albiturĭ, resturĭ de lânării și de mătăsurĭ cât și confecțiune rămase **sub prețurĭ de cumpărătură.**

Din princip voesc, că numai marfă de calitate bună sĕ țin, doresc ca în scurt timp a avea încredere în onorata Clientelă.

Rugându-vĕ de o cercetare numĕrósă.

Cu distinsă stimă:

1242,3—3. **Robert Weber.**

SERVICIU SOLID.

OCASIUNE!

Basiliu L. Popovicĭ,

MARE DEPOSIT DE MOBILE

Brașov, Strada Vămii Nr. 21.

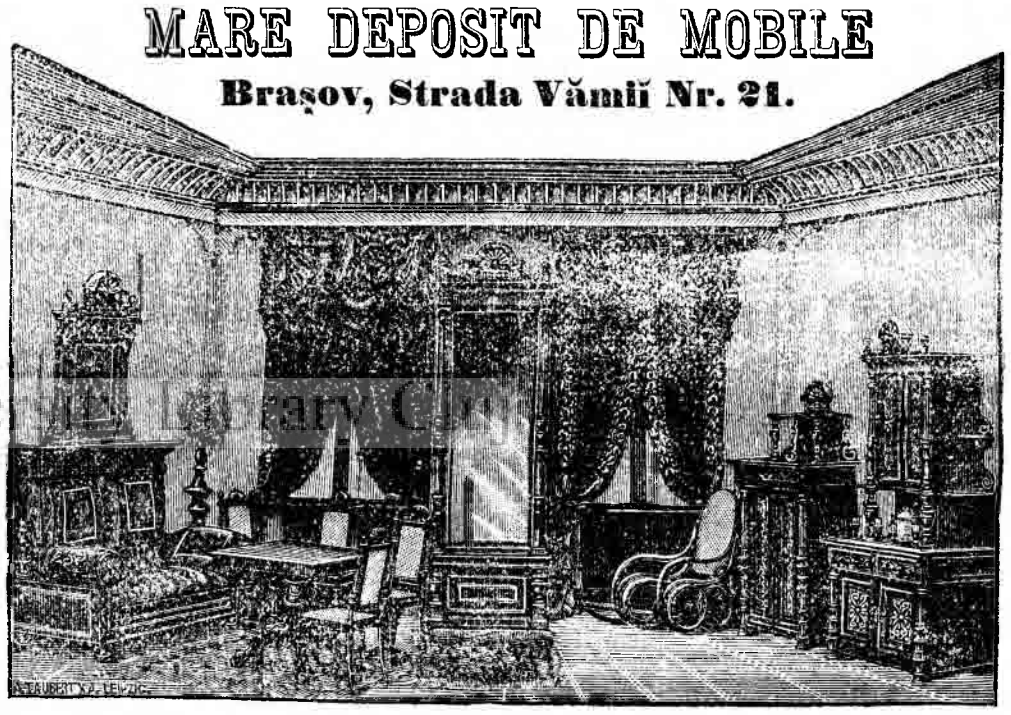

Subscrisul are onórea a aduce la cunoscința On. public, că fostul

Primul deposit de mobile

al Consorțiului de măsarĭ din Brașov

l'am luat asupra-mĭ pe propria mea socotélă, și l'am provĕdut cu diferite **mobile moderne** și **tapețate,** și anume: **mobile de salon, garniturĭ** pentru **odăĭ de mâncare** și **dormit, divanurĭ, scaune, șifoniere, mese tablourĭ, oglindĭ,** precum și **un asortiment de stofe de mobile, grădel pentru matrațe** și articole necesare pentru decorațiĭ.

Primese asupra-mĭ și **lucrărĭ la clădirĭ portale, arangiamenturĭ de prăvălĭĭ,** și **tapițerie de mobile, decorațiĭ de salóne** și **odăĭ,** care le esecutez cu gust, prompt și ieftin. La cerere servesc și cu devise de cheltuielĭ.

De recomandat sunt **mesele mele patent** după cum se pot vedé din figura alăturată.

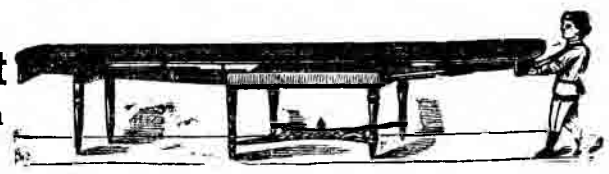

Principiul meu este a executa comandele prompt, solid și real **pe lângă prețurĭ ieftine.**

Rugând On. public a mĕ onora cu comande, mĕ subscriu cu distinsă stimă:

Basiliu L. Popovicĭ,

1222 6—30 **măsar de zidirĭ și mobile.**

ANUNCIURI

(inserțiunĭ și reclame)

Sunt a se adresa subscrisei administrațiunĭ. In casul publicării unui anunciu mai mult de odată se face scăderment, care cresce cu cât publicarea se face mai de multe-orĭ.

Administr. „Gazeta Trans."

Tipografia A. Mureșianu, Brasov.